

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№11

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2025-yil, noyabr.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

YASHIL TRANSPORT SIYOSATINING BARQAROR RIVOJLANISH VA TARMOQLARARO INTEGRATSIYADAGI O'RNINI.....	21
Rahmonov Rasul Ne'matovich	
BANK AKTIVLARI VA PASSIVLARINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	34
Safarov Sanjar Ravshan o'g'li	
O'ZBEKISTONNING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH STRATEGIYALARI.....	38
Madraximova Irodaxon Sherzodbek qizi	
HUDUDIIY XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYA MODELINI	43
Maxmudova Nozimaxon Baxriddinxonovna	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGINING MEXANIZMINI SAMARALI TASHKILLASHTIRISHDA MOLIYAVIIY MANBALARNI SHAKLLANTIRISHNI YO'NALISHLARI	56
Mansurov Mansur Alisherovich	
ANTIKRIZISLI BOSHQARUV TIZIMLARIDA RANGLI SIGNAL MEXANIZMLARINING FUNKSIYALARI.....	61
Aliqulov Aziz Haydarjonovich	
XODIMLARNI MOTIVATSIYALASHNING XALQARO MODELLARINI O'ZBEKISTON KORXONALARIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI.....	66
Yormamatov Qodirjon Juraqulovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT OMILLARI VA ULARNING QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARINING SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	71
Yaxshiyev Shahzod Sherali o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARI VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI BO'YICHA XORIJ TAJRIBALARI	78
Haqqulov Fazliddin Faxriddinovich	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA RIVOJLANGAN VA RIVOJLANAYOTGAN DAVLATLAR TAJRIBASI	84
Aripov Abdulaziz Sakijonovich	
YASHIL ENERGETIKA RIVOJLANISHINING IQTISODIIY SAMARADORLIGINI EKONOMETRIK BAHOLASH.....	89
Bobokulova Muhabbat Mahammadiyeva	
ELEKTRON TO'LOVLAR VA POS TIZIMLARI — KICHIK BIZNESDA SAMARASI VA XAVFLARI	93
To'liqinov Dilshodxo'ja Olim o'g'li	
MINTAQADA RAQAMLI IQTISODIYOTNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI	98
Yusubov In'omjon Ikram o'g'li	
SOLIQ SIYOSATINI RAQAMLI BOSHQARISH ORQALI BUDJET DAROMADLARINI BARQARORLASHTIRISH STRATEGIYASI.....	103
Xodjimatom Xamidullo Mamirjonovich	
OZIY-OVQAT TOVARLARI B2B BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIIY MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	108
Hayitboyeva Ullijon Bobonazar qizi	
FARMASEVTIKA SANOATIDA INVESTITSION FAOLIYAT SAMARADORLIGINI BAHOLASH	113
Yaqubov Timurbek G'anievovich	
SHAXSNI OVOZI ASOSIDA IDENTIFIKATSIYALASH VA AUTENTIFIKATSIYALASH ALGORITMLARI	123
Ozoda Sabirova Shermaxamatovna	
YASHIL IQTISODIYOT — BARQAROR RIVOJLANISH GENERATORI	129
Berdibekova Dilfuza Xoldorbekovna	
CHET EL MEHMONXONA TARMOQLARINING BRENDING STRATEGIYALARINI O'RGANISH	133
Ergashev Oybek Mamarsul o'g'li	

MILLIY IQTISODIYOTDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SOHASINING MOLIYAVIY SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING USLUBIY JIHATLARINI TAKOMILLASHTIRISH	144
Arzikulov Otabek Ali o'g'li	
TRANSPORT TIZIMI SOHASI KORXONALARINING INNOVATSION SALOHİYATINI BAHOLASH YO'NALISHLARI	152
Ismailov Akmal Maxsudovich, Abilqosimova Shaxlo Sodiқ qizi	
MEHMONXONALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA XODIMLARNING O'RNI VA AHAMIYATI	158
Abdusamidov Sarvar Adxamovich, Normurodov Tal'at Normurod o'g'li	
KORXONALARDA HR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	163
Aminova Shaxnoza Aziz qizi	
JAHON IQTISODIYOTIDA OZIқ-OVQAT XAFSIZLIK RO'LI	168
Abdusamatov Barkamol Rustamjon o'g'li	
ТУРИСТИЧЕСКИЕ РЕСУРСЫ КАРАКАЛПАКСТАНА И СУЩЕСТВУЮЩАЯ ИНФРАСТРУКТУРА	174
Хошимова Камилла Навфал қизи	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEXANIZMLARI: REKREATIONS TURIZM SOHASIDA QO'LLASH TAJRIBASI VA ISTIQBOLLARI	184
Najmitdinov G'ayratbek Sharifovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA VIRTUAL TA'LIM PLATFORMALARI: TEXNIK VA PEDAGOGIK TALABLAR, TIZIMLI TAHLIL VA IQTISODIY JIHATLAR	189
Turayeva Adiba Ikramovna	
ICHKI AUDIT TIZIMI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	193
Nuridinova Barchinoy Xusniddin qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTIDA SUV RESURLARIDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	199
Xaitbaev Jasurbek Otaxanovich	
MINTAQANING EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMI	204
Raimboyeva Mashhura Davronbek qizi	
SURXONDARYO VILOYATIDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XODIMLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	210
Jobborov Anvar Egamberdiyevich	
ISLOMIY MOLIYALASHTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKTNING DOLZARBLIGI	217
Nazarov Nodirjon Namoz o'g'li	
JISMONIY SHAXSLARNING MOL-MULKINI SOLIQQA TORTISH MASALALARI	222
Mamadjanov Shuxrat Jalolidinovich	
ENTREPRENEURSHIP AND BUSINESS MANAGEMENT IN UZBEKISTAN	225
Abdukhalikova Komila Abdukhalikovna	
BANKLARDA BARQARORLIKNI TA'MINLASH UCHUN RAQAMLI YECHIMLARNI TAKOMILLASHTIRISH	229
Saydamatova Muxlisabonu Rasuljon qizi	
PAXTA-TO'QIMACHILIK SANOATINI MODERNIZATSIYA QILISH YO'NALISHLARI: TAHLIL VA TAKLIFLAR	233
Abdullayev Hamidulla Abdug'ani o'g'li	
WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF STATE FINANCIAL REGULATION MECHANISMS IN ENSURING THE CAPITALIZATION OF INSURANCE ORGANIZATIONS	238
Abdullaev Erkinjon Azamovich	
YASHIL IQTISODIYOTNI SHAKLLANTIRISHDA YASHIL MOLIYALASHTIRISHNING NAZARIY JIHATLARI	245
Xalikov S. X.	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI BOZORIDA KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	245
Xudayberganov Jasur Baxodirovich	
WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF STATE FINANCIAL REGULATION MECHANISMS IN ENSURING THE CAPITALIZATION OF INSURANCE ORGANIZATIONS	251
Abdullaev Erkinjon Azamovich	

NATIJAVIYLIKKA YO'NALTIRILGAN BUDJETLASHTIRISH JARAYONINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA UNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	257
Allakuliyev Akmal Baltayevich	
SURXONDARYO VILOYATIDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XODIMLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	261
Jobborov Anvar Egamberdiyevich	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA BOSHQARUV TIZIMINI RESURLARNI OPTIMALLASHTIRISH ORQALI TAKOMILLASHTIRISH.....	268
Avulchayeva Feruza Jurakuziyevna	
BANKLARDA BARQARORLIKNI TA'MINLASH UCHUN RAQAMLI YECHIMLARNI TAKOMILLASHTIRISH.....	272
Saydamatova Muxlisabonu Rasuljon qizi	
ZAMONAVIY ISH JOYLARINI SHAKLLANTIRISHDA AYOLLARNING ROLI	276
Tulyaganova Aziza	
ISLOMIY MOLIYALASHTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELEKTNING DOLZARBLIGI.....	281
Nazarov Nodirjon Namoz o'g'li	
TURIZM MARKETINGINING NAZARIY ASOSLARI, ZAMONAVIY YO'NALISHLARI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	286
Xamidov Otabek Bakidjanovich	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SOHASINING IQTISODIY KO'RSATKICHLAR TIZIMINI STATISTIK BAHOLASHNING USLUBIY JIHATLARI	290
Arzikulov Otabek Ali o'g'li	
ЭКОЛОГАМ ПОЧЕТ И УВАЖЕНИЕ	298
Максудова Шахиста	
DEBITOR VA KREDITOR QARZDORLIKNING MOHIYATI VA ULARNING O'ZGARISH TENDENTSIYALARI	304
Jo'raev Farruxbek Muxiddin o'g'li	
O'ZBEKISTONDA ISLOMIY MOLIYALASHTIRISH XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	307
Inomjonov Islomjon Ilxomjon o'g'li	
ENTREPRENEURSHIP AND BUSINESS MANAGEMENT IN UZBEKISTAN	311
Abdukhalikova Komila Abdukhalikovna	
МОБИЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ.....	315
Хурамова Фарангиз Учкун кизи	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ НАЛОГОВ И АКЦИЗНАЯ РЕФОРМА УЗБЕКИСТАНА В ВТО	319
Дамир Рустамович Абдулов	
BANK TIZIMIDAGI ISLOHOTLAR SHAROITIDA LIKVIDLILIK RISKINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	324
Alimov Baxtiyor Murodovich	
BANK AUDITINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	335
Narziyev Xayotjon Azamatovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA SOHASIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH MASALALARI.....	343
Abdimuminova Saodat Taxirjonovna	
TO'QIMACHILIK SANOAT MAXSULOTLARI EKSPORT FAOLIYATI TAHLILI VA BRENDDA LIDERLIK TUSHUNCHALARI.....	352
Abdulazizova Xushnoza Nayabovna	
ИНСТИТУЦИОНАЛЬНО-ПРАВОВЫЕ МОДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ ОТХОДАМИ НА ОСНОВЕ ОПЫТА РАЗВИТЫХ СТРАН И ВОЗМОЖНОСТИ ИХ АДАПТАЦИИ В УСЛОВИЯХ УЗБЕКИСТАНА.....	357
Д. Мейлиева	
O'ZBEKISTON AUDITORLIK TIZIMIDA KASBDOSHLAR TOMONIDAN BAHOLASH (PEER REVIEW) TIZIMINI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI	361
Parpiyev Jaxongir Ilxomjonovich	

ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И БОЛЬШИЕ ДАННЫЕ (BIG DATA) В УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЯХ.....	366
Шарипов Бахтиёр Михлибаевич	
О'ZBEKISTONDA SUVGA BO'LGAN TALABNI VAQTLI QATORLAR ORQALI TAHLIL QILISH	375
Sarvar Mamasoliyev	
BOSHQARUV VA NAZORAT MAQSADLARIDA XARAJATLAR HISOBINI TASHKIL ETISH	383
Isomuxamedov Akbarjon Boxodir o'g'li	
MINTAQALAR BARQAROR RIVOJLANISHINI TA'MINLASHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	389
Salomat NOROVA	
O'ZBEKISTON TURIZM BREND BOZORINING HOZIRGI HOLATI VA TENDENSIYALARI.....	394
Zufarov Akmal Gulamiddinovich	
INNOVATSION IQTISODIYOTDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH METODOLOGIYASI.....	404
Qodirov Baxodirjon Tursunovich	
O'ZBEKISTON SOLIQ TIZIMINI MODERNIZATSIYA QILISHDA YAGONA INTERAKTIV DAVLAT XIZMATLARI PORTALINING O'RNI VA AHAMIYATI	408
Dehqonov G'ayratjon Raximovich	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA INNOVATSION HAMDA TIJORATLASHTIRISH MASALALARI	414
Inoyatov Mardonbek Mo'min o'g'li	
OLIY IQTISODIY TA'LIM ORQALI EKO-INNOVATSIYALAR VA "YASHIL" INVESTITSIYALARNI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI: SIYOSIY VA INSTITUTSIONAL DOIRALAR	418
Xasanova Zarina Maxamadaliyeva	
XODIMLAR MALAKASINI OSHIRISH — ZAMON TALABI.....	427
Narzullaev Oybek Narzullaevich	
BUXGALTERIYA HISOBINI YURITISHDA JURNAL-ORDER SHAKLINING AHAMIYATI.....	433
Axmedjanov Abdufoto	
KENDALL VA SPEARMAN TARTIBIY KORRELYATSIYA KOEFFITSIYENTLARI ASOSIDA YASHIL IQTISODIYOT INDIKATORLARINING STATISTIK O'ZARO TA'SIRINI MODELLASHTIRISH	437
Muradov Rustamjon Sobitxonovich	
ИНТЕНСИВНЫЕ И ЭКСТЕНСИВНЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ В РЕГУЛИРОВАНИИ СПРОСА.....	442
Аминджанова Румейса Батыровна, Камилова Наргиза Абдукахоровна	
ИНКЛЮЗИВНЫЙ ПОДХОД В ТУРИЗМЕ: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ И УЗБЕКСКАЯ ПРАКТИКА	445
Азимова Шахло Таировна	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIVAVIY HISOBOTNING XAQARO STANDARTLARIGA O'TISHNING HOLATI VA TAHLILI	450
Bayjanov Sarsengaliy Xalmuratovich	
UZUM EKSPORT QILUVCHI KOMPANIYALARDA YASHIL O'TISH JARAYONINI QO'LLAB-QUVVATLASH UCHUN EKO-MARKETING VA AYLANMA IQTISODIYOT TAMOIYLLARINI INTEGRATSIYALASH.....	454
Usmonova Diyora Mahmud qizi	
UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA XARAJATLAR SMETASI VA SHTATLAR JADVALINING TAHLILI: OPTIMALLASHTIRISH VA SAMARADORLIKNING YANGICHA USULLARI (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA)	461
Umarov Avzaljon Yodgorali o'g'li	
INVESTITSIYALARNING KIRIB KELISHIGA TO'SQINLIK QILUVCHI MUAMMOLARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI.....	467
Alimova Dilafro'z Tohir qizi	
FARMATSEVIKA KORXONALARIDA MOLIVAVIY HISOBOT SHAKLLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA INVESTORLAR UCHUN AXBOROT OCHIQLIGINI TA'MINLASH	470
Turdikulova Gulshad Nurmatovna	
ISHLAB CHIQRISH KORXONALARIDA MOLIVAVIY HISOBOTLARNING SHAFFOFLIGINI OSHIRISHDA MOLIVAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARINING AHAMIYATI	477
Uztemirov Alisher Aktam o'g'li	

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT TARMOQLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASHGA YO'NALTIRILGAN BANDLIK TUZILMASINI OPTIMALLASHTIRISH	482
Tursunov Bekmuxammad Omonovich	
XORIY TAJRIBALARIDA SOLIQ BAZASINI ANIQLASH TARTIBI METODOLOGIYASINING MAVJUD METODLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI.....	489
Xalikchayeva Sadokat Ilxomjonovna	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNING KONSEPTUAL ASOSLARI VA UNING MAMLAKAT IQTISODIYOTIDAGI O'RNI.....	496
Ramatillaev M.R.	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI SUG'URTALASH VA DIVERSIFIKATSIYA QILISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	502
Eshboyev Shahobiddin Anorqul o'g'li	
TIJORAT BANKLARI O'RTASIDAGI RAQOBATNI BAHOLASH VA KUCHAYTIRISHNING ZAMONAVIY METODOLOGIYASI: O'ZBEKISTON TAJRIBASI.....	506
Qulmetov Mansurbek Ro'zmatovich	
XALQARO REYTING TASHKILOTLARINING OLIY TA'LIM MUASSASALARIGA TA'SIRI VA MAVJUD PLATFORMALAR.....	515
O'rozboyev Xayrulla Murodboy o'g'li	
TALABALAR MOTIVATSIYASINING MEXANIZMLARI: LOYIHA ASOSIDAGI TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDA.....	523
Kasimova (Mulladjanova) Nasiba Azimdjanoyna	
ISH KUCHIDAN SAMARALI FOYDALANISH VA NORASMIY BANDLIKNI SOYADAN CHIQRISH BO'YICHA TAKLIFLAR ISHLAB CHIQRISH	531
Pulatov Dilshod Xaqberdiyevich, Maxkamova Shaxlo Yulchiyevna, Absamatov Baxrom Danakulovich	
KASBIY TA'LIM MAZMUNIDA TA'LIM VA ISHLAB CHIQRISH INTEGRATSIYASINI RAG'BATLANTIRISH ORQALI O'RTA BO'G'IN KADRLAR TAYYORLASHNING JOZIBADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	538
Tojiyev Sirojiddin Sayriddinovich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM INFRATUZILMASINI BOSHQARISH TIZIMINING TURLARI VA SHAKLLARI.....	542
Muminova Mavjuda Sharifovna	
SUV RESURLARIDAN FOYDALANISHNI STRATEGIK BOSHQARISH SAMARADORLIGI MASALALARI	547
Kadirhodjayeva Nilufar Rahmatullayevna	
MHXSGA MUVOFIQ ASOSIY VOSITALAR HISOBINI TASHKIL ETISH MASALALARI.....	552
Aliyev Sherzod Abdixomidovich	
ФАКТОРЫ ЭФФЕКТИВНОГО РАЗВИТИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	558
Аллаева Г.Ж.	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH SHAROITIDA INVESTITSION MUHITNI YAXSHILASH YO'NALISHLARI	564
Irisqulova Munisa Akmal qizi	
TASHABBUSLI BUDJET JARAYONLARI DOIRASIDA 2024-YILDA AMALGA OSHIRILGAN ISHLAR TAHLILI	569
Xamidov Xabibullo Xikmatulla o'g'li	
MINTAQA SANOATIDA AHOLI JON BOSHIGA YAQQ O'ZGARISHINING DINAMIK TAHLILI.....	574
Nabiyev G'ulom Abdusalomovich	
INFRATUZILMAVIY INVESTISIYA LOYIHALARINI DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISHNING XORIY TAJRIBALARI	583
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	
ПРОБЛЕМЫ ГЛОБАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ЗЕЛЕННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ В ЭКОЛОГИИ.....	587
Максудова Шахиста	

PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARINING INVESTITSION FAOLLIGINI OSHIRISHNING ILMIY-USLUBIY JIHATLARI	593
B.Sh.Shadmanov	
ECONOMIC INDICATORS OF SUPPLY CHAIN EFFICIENCY IN UZBEKISTAN'S EXPORT SECTOR	597
Mukhammadiyaminova Shakhzoda Sherzodovna	
BUDJET TASHKILOTLARIDA BUDJETDAN TASHQARI MABLAG'LAR HISOB VA ICHKI AUDITNI TAKOMILLASHTIRISH.....	602
Muxtorova Maftuna Salohiddin qizi	
RAQAMLASHTIRISH JARAYONIDA BANKLARNING XAVFSIZLIGI VA MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING ILMIY-AMALIY ASOSLARI	607
Aliyeva Umidaxon Xusanboyevna	
XIZMATLAR SOHASI VA KAMBAG'ALLIK O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIK.....	611
Dawletmuratov Adilbay Mirzabaeovich	
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL CLUSTERS BASED ON THE PRINCIPLES OF A "GREEN ECONOMY"	615
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich, Kamolov Oybek Faxriddin o'g'li	
ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СВОБОДНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОН В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ	620
Халимжанов Дилшод Эргашбекович	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI INNOVATSION RIVOJLANISHDAGI O'RNI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	626
Mavlyanov Muzaffar Yusupovich	
NAMANGAN VILOYATI TURIZM SOHASINING SO'NGGI YILLARDA RIVOJLANISHI VA STATISTIK TAHLILI	630
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI EKSPORTINING IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLOVCHI OMILLAR TAHLILI	634
Faxriddinov Bahriddin	
INNOVATSION SHAROITDA TO'QIMACHILIK SANOATI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	640
Sattarov Ilkhomjon Rahimjanovich	
IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA SUV RESURLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI	645
Nurmatov Norbek Jo'rayevich	
MINTAQA LOGISTIK XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION VA INSTITUTIONAL ISTIQBOLLARI	652
Xalimov Javlonbek Shaxriyorovich	
KORXONALARNING BANKROTLIK EHTIMOLINI SUN'IY INTELEKT YORDAMIDA PROGNOZLASH	659
Zaynutdinov Ismoil Samariddin o'g'li	
АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ЦИФРОВИЗАЦИИ ФИНАНСОВЫХ РЫНКОВ	665
Шомуродов Равшан Турсункулович	
MEDIA LOYIHALARINI BOSHQARISH: O'ZBEKISTON OAV AMALIYOTI TAHLILI	673
Yo'ldosheva Dilobar Jaxongir qizi	
O'QITISH NATIJALARINI ZAMONAVIY BAHOLASH TAMOYILLARI	677
Abdullayeva Sanobar Berdiyevna, Xujakulov Shaxriyor Shokir o'g'li	
MALAYZIYADA PROGRESSIV VA INKLYUZIV ISLOMIY MOLIYA TIZIMINI RIVOJLANTIRISH: 2024-YIL TAJRIBASI VA NATIJALARI	681
Safarova Nasiba Gulmurod qizi	
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ПРОВЕДЕНИЯ ПРОЦЕДУР ДЬЮ-ДИЛИДЖЕНС В АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВАХ.....	687
Прокудина Кристина Александровна	
HUDUDLARDA INVESTITSIYA SALOHİYATINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	692
Xalilova Madinabonu Abduraxmon qizi	

LIZING MUOMALALARI HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	701
Baxadirov Alisher Komilovich	
TIJORAT BANKLARINING JISMONIY SHAXSLAR DEPOZITLARI VA ULARNI OPTIMALLASHTIRISH YO'LLARI	705
Melikov Otabek Maxmadaminovich	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLASHTIRISH VA EKOTIZIMNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI	711
Erkinova Feruza Najmitdinovna	
DAVLAT SEKTORIDA ICHKI NAZORAT TIZIMINI BAHOLASHDA SUN'IY INTELEKTDAN FOYDALANISH: XAVF YOKI IMKONIYAT	717
Ostonokulov Azamat Abdulkarimovich, Tadjiyev Erkin Muxitdinovich	
SUN'IY VA KIMYOVIY TOLALARNING TO'QIMACHILIK SANOATIDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDAGI O'RNI	723
Raximov Furqat Jalolovich	
OLIY TA'LIM MASSASALARINING MOLIYAVIY RESURSLARINI BOSHQARISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	728
Mahmudov Akbar Abduxamidovich	
TA'LIM XIZMATLARI BOZORINI TAKOMILLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLAR	733
Abdullayev Suyun Artikovich	
O'ZBEKISTONDA AVTOMOBILSOZLIK KORXONALARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI: "UZAUTO MOTORS" AJ AMALIYOTI VA NATIJALARI	737
Allabergenov Azamat Joldasbayevich	
WAYS TO USE MARKETING DATA IN THE MANUFACTURING ENTERPRISE VALUATION PROCESS	742
Musayeva Shoirazimovna, Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
KICHIK SANOAT KORXONALARI O'RTASIDAGI ISHLAB CHIQARISH VA KOOPERATIV ALOQALAR HOLATI	747
Boyturayev Olimjon Urayimovich	
BANK RISKLARI VA ULARNI TA'SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISHDA STATISTIK HISOBTLARNI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	753
Kamoldinov Sardorbek Maxammadsobir o'g'li	
O'ZBEKISTONDA AYOLLARNING ISH BILAN BANDLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI	761
Eshqobulova Charos O'roq qizi	
O'ZBEKISTONNING BARQAROR RIVOJLANISH KONSEPSIYASI: TARIXIY MEROS VA ZAMONAVIY YASHIL TEXNOLOGIYALAR UYG'UNLIGI	766
Azimova Shohista Salohiddinovna	
SOLIQ TIZIMIDA RAQAMLI MARKIROVKALANGAN TOVARLARNI RAQAMLASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH MUAMMOLARI	770
Muxammadov Nodir Karimovich	
BIZNES JARAYONLARINI OPTIMALLASHTIRISHDA "LEAN MANAGEMENT" TIZIMINI JORIY ETISHNING ILMIY ASOSLARI	775
Muhiddinov Ozodbek Ikromjon o'g'li, Shakirova Gulrux Po'latjon qizi, Ozodbek Musayev	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASINING TURISTIK POTENTIALI UMUMIY TAVSIFI	783
Madaminova Sanobar Askarovna	
KICHIK BIZNES KORXONALARIDA EKSPORT MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARISH KONSEPSIYASINI SHAKLLANTIRISH VA RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	789
Boymirzayev Zokirjon Mashrabboyevich	
AHOLINING TURMUSH DARAJASI VA UNING KO'RSATKICHLARI	794
Sayitbayev Shermirza Datkamirzayevich	
KORXONA ASOSIY XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKT SIFATIDA AHAMIYATI	799
Yuldashova Yoqutoy Murodjon qizi, Yuldashev Abduhakim Abdulkarimovich	
DAVLAT ISHTIROKIDAGI KORXONALARNI XUSUSIYLASHTIRISH JARAYONIDA KADRLAR SALOHİYATINI SAQLAB QOLISH VA RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI	803
Bekchanov Ruslan Ambiyatovich	

PARALLEL KORPUS ASOSIDA INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA QISHLOQ XO'JALIK ATAMALARINING EKVIVALENTLIK XUSUSIYATLARI	807
Yulduz Xalilova Nasriddinovna	
KOLBASA VA GO'SHT MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQUARISHDA CHIQUINDISIZ ISHLAB CHIQUARISH ("ZERO WASTE") MODELINING ROLI: XORIJIY TAJRIBA VA O'ZBEKISTON SHAROITIDAGI AMALIY YO'NALISHLAR.....	810
Eshtemirova Anora Norboy qizi	
EKSPORTYOR KORXONALARDA TOVAR VA XIZMATLAR EKSPORTI BO'YICHA QO'SHILGAN QIYMAT VA FOYDA SOLIG'INI TO'G'RI HISOBLANISHI TAHLILI VA ISTIQBOLLARI.....	814
Sobirova Xilola Rustam qizi	
O'ZBEKISTONDA TO'QIMACHILIK VA TIKUV-TRIKOTAJ SANOATI RIVOJLANISHINING MILLIY RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDAGI O'RNI	819
Ikramova Taxmina Latifovna	
YANGI RIVOJLANAYOTGAN BOZORLARIDA HR QAROR QABUL QILISH JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISHDA IQTISODIY TA'LIMNING ROLI	824
Dilfuza Shokirova	
UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR HISOBINI XALQARO BUXGALTERIYA STANDARTLARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	833
Abdiev Mutolib Anvar o'g'li	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK TIZIMINING NAZARIY VA USLUBIY ASOSLARI	838
Raximjonova Shohsanam Baxodirovna	
AKTIVLAR VA MAJBURIYATLARNI MHXS ASOSIDA BAHOLASHNING ZARURIYATI VA AHAMIYATI	842
G'anibayev Ilxomjon Shokiraliyevich	
XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISH JARAYONINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA HUDUDIIY IQTISODIY RIVOJLANISH BILAN BOG'LIQLIGI	847
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, Turdimuratova Aziza Alisherovna	
AGRAR ISHLAB CHIQUARISHNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA "QISHLOQ XO'JALIGI-4.0" VA "AQLLI QISHLOQ XO'JALIGI" KONSEPSİYALARIDAN SAMARALI FOYDALANISH.....	851
Yusupov Muxiddin Soatovich	
PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARINI MOLIYALASHTIRISH MANBALARINI GURUHLASH VA BAHOLASH.....	860
Davlyatov Bekzodjon Aslanxojayevich	
TA'LIM TIZIMINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHDA XORIY TAJRIBASINING AHAMIYATI	864
Sobirov Shaxzod Ozod o'g'li	
O'ZBEKISTONDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI SOLIQQA TORTISHNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	868
Karimov Mirolimjon Karimjon o'g'li	
ПРОБЛЕМЫ МЕЖДУНАРОДНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА В ЭКОНОМИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ УЗБЕКИСТАНА.....	875
Аликулов С. А., Хамракулова О. Д.	
YASHIL IQTISODIYOTDA KORXONALAR BOSHQARUV MEKANIZMLARINING EVOLYUTSIYASI: KONSEPTUAL TAHLIL.....	880
Nabiev Bobur Muhammadqosim o'g'li	
SUD-HUQUQ TIZIMINI YANADA DEMOKRATLASHTIRISH: JORIY HOLATI, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR.....	884
Majidov Muslimbek Maxamadjon o'g'li	
IQTISODIYOTNI LIBERALLASHTIRISH SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGIDA KLASSTERLARNI TASHKIL ETISHNING TASHKILIY-HUQUQIY ASOSLARI.....	889
Xo'jageldiyev Chorshanbi Pardayevich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH.....	893
Shaymanova Nigora Yusupovna	

XO'JALIK FAOLIYATINI SAMARADORLIGI VA BIZNES HOLATINI BAHOLASH	899
Abdukarimova Muslima Abduaziz qizi, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
CROSS-BORDER E-COMMERCE IN CENTRAL ASIA.....	904
Bakhtiyorjon Komilov	
O'ZBEKISTONDA NORASMIY SEKTOR ISHCHILARINING PENSIYA TA'MINOTI MASALALARI.....	908
Abdulazizova Nargiza Baxodir qizi	
KORXONA VA TASHKILOTLARDA QOG'OZ SARFINI OPTIMALLASHTIRISHDA JAHON TAJRIBASI	913
Oripov Mirzo Mahmudovich	
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ЗАЩИТЕ ВНУТРЕННЕГО РЫНКА ОТ КОНТРАФАКТНОЙ ПРОДУКЦИИ (НА ПРИМЕРЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН)	917
Ибраимова Махсура Уснатдин кизи	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	922
Xasanova Robiyaxon Kamoliddin qizi	
THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES ON THE PROCESSES OF DIGITAL TRANSFORMATION IN THE INSURANCE INDUSTRY	927
D.D.Omonova	
THE ROLE OF INTERNATIONAL FINANCIAL INSTITUTIONS IN THE GLOBAL ECONOMY AND THEIR STAGES OF DEVELOPMENT	933
Yovkochev Sherzod	
YURIDIK SHAXSLARNI YIRIK SOLIQ TO'LOVCHILAR TOIFASIGA KIRITISH MEZONLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	941
To'raqulov Bekzod Hazratqul o'g'li	
BUTUNJAHON SAVDO TASHKILOTIGA A'ZO BO'LISHDA SOLIQ TIZIMINI TRANSFORMATSIYA QILISHNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI.....	945
Kojiakbar Zaynabidinov	
BANK TIZIMIDA TAVAKKALCHILIK TUSHUNCHASI VA UNI BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	950
Malikova Dilrabo Muminovna, Shakarova Kumush Faxriddin qizi	
REAL SEKTOR TARMOQLARINI KREDITLASHDA MOLIVAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH YO'LLARI	955
Savurbayev Zafar Abdumuminovich	
INVESTITSIYA JOZIBADORLIGINI OSHIRISHDA IQTISODIY BARQARORLIK OMILLARI VA ULARNING BOSHQARUVI	960
D. G. Bazarov	
YANGI O'ZBEKISTONDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK SOHASINI YANADA TAKOMILLASHTIRISH HAMDA KOMPLEKS TIZIMLASHTIRISH	966
Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li	
XIZMATLAR KO'RSATISH KORXONALARIDA INNOVATSIYA FAOLIYATINI SAMARALI TASHKIL ETISH VA BOSHQARISH: IQTISODIY TAHLIL VA ISTIQBOLLI TAVSIYALAR	971
Xudayberdiyeva Nargiza Nizomiddin qizi	
MINTAQADA KICHIK BIZNES KORXONALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	976
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA INNOVATSION MAHSULOTLARNI ISHLAB CHIQRISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	981
Mirzayev Kobil Nosirjonovich	
PUL AYLANMASINI TASHKIL QILISHNING XORIJ TAJRIBASI VA O'ZBEKISTONDA FOYDALANISHNING IMKONIYATLARI.....	987
Gadoyev So'hrob Jumakulovich	
MARKETING VA TOVAR STRATEGIYALARINI ISHLAB CHIQISH	993
Ibadullayeva Sevara Allashukurovna, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	

PILLACHILIK SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSIYA VA DAVLAT KO'MAGIGA OID METODOLOGIK YONDASHUVLAR	998
Xudoykulov Mamarasul Radjabovich	
SURXONDARYO VILOYATIDAGI KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNING QURILISH SOHASIDAGI ULUSHINING TREND MODELLARI ORQALI TAHLILI	1005
Mamatkulova Xurshida Nasrullayevna	
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASES OF TEXTILE PRODUCTS MARKET SEGMENTATION	1012
Ibaydullaeva Feruza Kholjuraevna	
O'ZBEKISTONNING JINOIY FAOLIYATDAN OLINGAN DAROMADLARNI LEGALLASHTIRISHGA QARSHI KURASH TIZIMIGA SUN'IIY INTELLEKTNI INTEGRATSIYASI: BANK SEKTORIDA JORIY ETISHNING POTENSIALI VA TO'SIQLARINI BAHOLASH	1018
Rashidov Avazbek Raximovich	
UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	1025
Shermatov Sirojiddan Xaydarovich	
РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В УСОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ КОМПОНЕНТОВ ПРОЕКТА «БЕЗОПАСНЫЙ ГОРОД»	1029
Иминов Акбаржон Одилжонович	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA BOSHQARUV SALOHİYATINI OSHIRISH	1034
Tleubergenov Raxat Shahibaevich	
THE ROLE OF ESG IN ADVANCING CORPORATE REFORMS IN UZBEKISTAN	1038
Zakhidov Azizbek Rustamovich	
O'ZBEKISTONDA MARKETING ROLI ORQALI IQTISODIY SIYOSATGA TA'SIRI	1043
Egamberdiyev Muzaffar	
DAVLAT BUDJETI JARAYONINI OPTIMALLASHTIRISH YO'NALISHLARI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	1046
Nosirov Islombek Xurram o'g'li	
O'ZBEKISTONDA JISMONIY SHAXSLARDAN OLINADIGAN DAROMAD SOLIG'INING PROGRESSIV STAVKASINI JORIY ETISH MEKANIZMI	1052
Pulatov Dilshod Xaqberdiyevich, Mamatkulov Salimjon Raxmonkulovich, Xujamuradov Abrorbek Ro'zimurat o'g'li, Otabekov Otajon G'ayrat o'g'li, Abdiyev Mansur Musurmonovich	
KORXONANING MODDIY BAZASI	1060
Ozodova Shahzoda Ulug'bek qizi	
FINTECH-STARTAPLAR VA TIJORAT BANKLARI HAMKORLIGI: SINERGETIK INTEGRATSIYA VA INNOVATION EKOTIZIM SHAKLLANISHI	1064
Normo'minov Temurbek Sheraliyevich	
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATCHILARINING MEHNATIGA HAQ TO'LASHDA YANGI YAGONA TARIF SETKASINI JORIY ETISH MASALALARI	1069
Oqiljonov Azizjon Olimjon o'g'li	
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ УСЛУГ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ	1074
Хасилова Висола Шоохоровна	
HARD WORK, INDEBTEDNESS AND HOPE: A SOCIO-ECONOMIC LOOK OF MODERN LABOR	1078
Rakhmatullayev Sarvar Nazar o'g'li, Abduraimova Muborak Sharaf qizi, Madrakhimova R. G.	
KORXONALARDA ISHLAB CHIQRISH XARAJATLARI VA ULARNI HISOBGA OLISH	1085
Muradova Minavvar Izzatullayevna	
O'ZBEKISTONDA AKT SOHASINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI: SAMARADORLIKNI BAHOLASH VA RAQAMLASHTIRISHNING MUAMMOLARI	1089
Salibaev Xabibullo Negmatullaxanovich	
TIJORAT BANK KREDIT PORTFELINING SIFAT BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	1094
G'aybullayev Odil Baxtiyarovich, Amanova Xurshida Inyatullaevna	

XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA O'ZINI-O'ZI BAND QILISH ORQALI KAMBAG'ALLIKNI PASAYTIRISH MASALALARI	1099
Azimova Hulkar Egamberdiyevna	
СОКРАЩЕНИЕ БЕДНОСТИ КАК СОЦИАЛЬНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ РЕФОРМЫ УЗБЕКИСТАНА.....	1103
Амирджанова Ситора Суннат кизи	
IQTISODIY JARAYONLARNI BOSHQARISHDA OPTIMALLASHTIRISH MODELLARI VA ULARNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	1108
Ibragimov Nodir Nusriddinovich	
MARKETINGDAGI ISTE'MOLCHILAR MOTIVATSIYASIDA NAFLILIK NAZARIYALARIDAN FOYDALANISH.....	1113
Jalilov Jamshid G'anijonovich	
AHOLI ZICH HUDUDLARDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI ANDIJON VILOYAT MISOLIDA	1119
Karimov Abdusamat Ismonovich, Bo'stonova Nilufar Abdusmatovna	
CHAKANA SAVDO KORXONALARIDA ISTE'MOLCHILAR XULQ-ATVORINING SAVDO HAJMIGA TA'SIRINING TAHLILI	1125
Haydarova Mohichehra Xurram qizi	
BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA AXBOROT-KOMMUNIKATSION TEXNOLOGIYALARNING O'RNI.....	1131
Haydarov Husanboy Ahmadjon o'g'li	
DAVLAT QARZINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: PANEL MA'LUMOTLAR TAHLILI.....	1135
Sanakulova B. R., Jamolov M.M.	
AUTSORSING FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI	1148
Xamidov Anis Choriyevich	
BIOCHEMICAL CHANGES IN THE BODY DURING THE PERIOD OF FATIGUE AND REST AFTER WORK FOR ATHLETES	1153
Yoldasheva Roila Jumaevna, Ruyobova Shakhlo Anvar qizi	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHGA OID XORIJIY MAMLAKATLARNING ILG'OR NAZARIYALARI VA YONDASHUVLARI	1159
Muradova Nazira Raximjanovna	
XORAZMDA IQTISODIY BARQARORLIK MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1165
Xudayorova Munira Omonboy qizi	
QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA INNOVATSION BUXGALTERIYA HISOBINI JORIY ETISH	1170
Mirzayev Komiljon Abdullajonovich	
SOLIQ MA'MURCHILIGI MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI SOLIQ SOLISH BAZASINI KENGAYTIRISH IMKONIYATLARI	1175
Jononmirzayeva Dilafruz Ilhom qizi	
ИЗБАВЛЕНИЕ ОТ ИНФЛЯЦИИ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ЦИФРОВЫХ МЕТОДОВ И МАТЕМАТИЧЕСКИХ МОДЕЛЕЙ В СФЕРЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ	1180
Абидов А.А., Ахраров Б.С., Паязов М.М., Ахмедов А.М.	
O'ZBEKISTONDA YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH VA INNOVATSION BIZNES TASHABBUSLARINI QO'LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMLARI.....	1185
Karimova Mavjuda Boxodirovna	
INVESTITSIYA MUHITINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI YUQORI TEXNOLOGIYALI TARMOQLARNI RIVOJLANTIRISH VA IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH.....	1189
Raxmatova Nargizaxon A'zamxonovna	
O'ZBEKISTONDA ELEKTRON PULGA O'TISH ISTIQBOLLARI, KORRUPSIYA VA YASHIRIN IQTISODIYOTGA QARSHI KURASHISHDA KUTILAYOTGAN SAMARADORLIK	1195
Pulatov Dilshod Xaqberdiyevich, Abdiyev Mansur Musurmonovich	
KICHIK BIZNES TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI IQTISODIY XAVFSIZLIGI MASALALARI	1202
Anafiyayev Abdurashid Mamasidiqovich	

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA ISHLAB CHIQRISH XARAJATLARI HISOBINI AVTOMATLASHTIRISH	1206
Xusinov Ibragim Ismoilovich	
ЭВОЛЮЦИЯ ТОРГОВОЙ ПОЛИТИКИ ТУРЦИИ В КОНТЕКСТЕ ИНТЕГРАЦИИ В ГЛОБАЛЬНЫЕ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ЦЕПОЧКИ	1210
Солиев Абдумаджид Джабборович	
MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI DIREKTORINING MOLIVAVIY SAVODXONLIGI: NAZARIYA VA AMALIYOTI.....	1215
Abdullayeva Nafisa Shavkatovna, Boymuradov Normurod Abdusodikovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIGA MOLIVAVIY HIMOA XIZMATLARI KO'RSATISHNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	1220
G'aniyeva Nozima Alijon qizi	
ОЦЕНКА ПОТЕНЦИАЛА КЛАСТЕРИЗАЦИИ КОКОНОПЕРЕРАБАТЫВАЮЩИХ ПРЕДПРИЯТИЙ НА ШЕЛКОВОМ ОТРАСЛИ УЗБЕКИСТАНА.....	1225
Ходжиматов Равшанбек Расулжанович	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA ISH BILAN BANDLIK SHAKLLANISHINING XORIY TAJRIBASI	1231
Abdusaidov Akmal Abduvaliyevich	
TEMIR YO'L TRANSPORTI KORXONALARIDA MOLIVAVIY-IQTISODIY BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH UCHUN KONTROLLING VOSITALARINI JORIY ETISH.....	1236
Kayumov Zafarbek Odil o'g'li	
BANK HR JARAYONLARIDA SUN'YI INTELLEKTNI QO'LLASH IMKONIYATLARI.....	1243
D. DJabbarova	
MEHNAT BOZORIDA NORASMIY BANDLIKNI QISQARTIRISH MEXANIZMLARI	1247
Mirzakarimova Muyassarxon Muminovna	
IJTIMOIIY XIZMATLAR TIZIMIDA DAVLAT VA NODAVLAT SEKTORINING O'ZARO ALOQASI HAMDA XORIJIY TAJRIBA TAHLILI.....	1251
Berdiyeva Nafisa Qahramonovna	
ПРИМЕНЕНИЕ КОНТРОЛЛИНГА В ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА	1257
Каюмов Зафарбек Одил угли	
BILVOSITA SOLIQLAR HISOBINI TASHKIL ETISHDA SOLIQ NAZORATINING AHAMIYATI	1263
Djalilov Rahmonkul Hamidovich	
INVESTITSION FAOLIYATNING IQTISODIY MOHIYATI VA UNING SANOAT RIVOJLANISHIDAGI O'RNI	1268
Yuldoshev Sobir Fayzullayevich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI IQTISODIYOTINING TRANSFORMATSIYASI SHAROITIDA AHOLI DAROMADLARINING TAQSIMOT TAHLILI.....	1272
Bayxonov Baxodirjon Tursunbayevich	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI MARKETINGNI QO'LLASHNING XORIY TAJRIBASI.....	1277
Raxmatova Shaxnoza Rustamovna, Ochilova Dilnoza Ismoil qizi	
ФОРМИРОВАНИЯ УСТОЙЧИВОЙ ЗАНЯТОСТИ В ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ	1283
Б.С. Разакова	
ZAMONAVIY TURISTIK KLASSTERLARNI BOSHQARISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	1289
Azim Pulatov	
O'ZBEKISTONDA YOSHLAR BANDLIGINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI VA DAVLAT SIYOSATINING SAMARADORLIGI	1296
Qodirov Baxodirjon Shuhratovich	
YASHIL TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA SANOAT KORXONALARINING ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING AHAMIYATI	1302
Ergashev Sanjarbek Sobirjon o'g'li	
ONLAYN TA'LIM PLATFORMALARI INTERAKTIV CHATBOTLARI SAMARADORLIGINI KOMPLEKS BAHOLASH	1306
Zaripova Mukaddas Djumayozovna, Yusupova Asila Xidirqul qizi	

TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASHNING TAKOMILLASHTIRILGAN USLUBIYOTI	1313
Abdullayeva Sevaraxon Xasanovna	
ZARAFSHON MINTAQASI HUDUDLARIDA IQTISODIY MUTANOSIBLIKKA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI VA ULARNING O'ZGARISH TENDENSIYALARI	1320
Murtazayev Isabek Bazarbayevich	
O'ZBEKISTONDA AHOLI TURMUSH DARAJASINI YAXSHILASHNI MOLIYAVIY MANBALARI	1327
Mansurov Mansur Alisherovich, Xolbekova Dilobarxon Rasuljon qizi	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA MONETAR SIYOSATNING TRANSMISSIYA MEXANIZMLARI SAMARADORLIGI.....	1330
Boltayeva Nilufar Shavkat qizi	
HUDUDIY TURIZM RIVOJLANISHIDA BARQAROR BOSHQARUV STRATEGIYALARINI ISHLAB CHIQUISH	1336
Barakayev Elbekjon Abdulla o'g'li	
O'ZBEKISTON TA'LIM TIZIMIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEXANIZMINI JORIY ETISH.....	1343
Yuldashev Kodirjon Mamadjanovich	
ILG'OR XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASIDA BOSHQARUV XODIMLARI QOBILIYATLARIDAN FOYDALANISH ORQALI KORXONA SALOHİYATINI YUKSALTIRISH YO'LLARI	1348
Ayubxon Qutbiddinov Bosit o'g'li	
INTEGRATSIYALASHGAN XARAJATLAR TAHLILI: ISHLAB CHIQUARISH VA LOGISTIKA XARAJATLARINING MAHSULOT TANNARXIGA TA'SIRI	1353
Zokirjonov Asadbek Otabek o'g'li, Xashimova Zuhraxon Kahramonovna	
QASHQADARYO VILOYATI SANOATINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASINING ASOSIY YO'NALISHLARI VA ULARNI EKONOMETRIK MODELLAR YORDAMIDA BAHOLASH	1358
Raxmatullayev Doston Asad o'g'li	
MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA BOLALAR TA'MINOTIGA OTA-ONALAR TOMONIDAN HAQ TO'LASH VA UNDAN FOYDALANISH TARTIBINING BUXGALTERIYA HISOBI.....	1361
Ro'ziboyev Oybek Baxromovich	
KICHIK BIZNESNING HUDUDIY ISH BILAN BANDLIKKA TA'SIRI.....	1367
Qulmatov Alimjan Abdulloyevich	
INDUSTRIYA 4.0 SHAROITIDA KASBLAR TARKIBI TUZILMASI VA KOMPETENSIYALAR TRANSFORMATSIYASI	1371
Mirzakarimova Muyassarxon Muminovna	
RAQAMLI IDENTIFIKATSIYA (E-ID) TIZIMINING G'AZNACHILIK OPERATSIYALARIDA QO'LLANISH ISTIQBOLLARI	1375
Raximov Shaxzod Maxsudjanovich	
IQTISODIYOTNI RAQAMLI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA AVTOMOBIL SANOATI KORXONALARINING INVESTITSION FAOLIYATINI STRATEGIK RIVOJLANTIRISH	1380
Kasimova Nozima Omilovna	
METHODOLOGY FOR ASSESSING THE EFFECTIVE PERFORMANCE OF AN INDUSTRIAL ENTERPRISE IN THE CONTEXT OF INDUSTRY 4.0.....	1384
Kudaynazarova Dilnaz Koshkarbaevna	
TEACHING PROGRAMMING COLLABORATIVELY THROUGH GOOGLE COLAB AND GITHUB INTEGRATION	1388
Saidova Dilfuza Ergashovna	
O'ZBEKISTONDA BARQAROR IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASHNING ASOSIY YO'NALISHLARI	1392
Djumayev Zayniddin Axmedovich	
ЦИФРОВАЯ МОДЕРНИЗАЦИЯ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ УЗБЕКИСТАНА: КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ ОСНОВА И КЛЮЧЕВЫЕ ОРИЕНТИРЫ	1397
Киличева Феруза Бешимовна	
ТРАНСФОРМАЦИЯ КОНСТИТУЦИОННЫХ НОРМ О СОБСТВЕННОСТИ И ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СВОБОДЕ В УЗБЕКИСТАНЕ В УСЛОВИЯХ СОЦИАЛЬНОГО ГОСУДАРСТВА	1401
Абдуллаева Мавлюда Садыковна	

KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI INNOVATSION IQTISODIYOTDA QO'LLAB-QUVVATLASH STRATEGIYALARI.....	1407
Mirzaaxmedov Nodirbek Shavkatovich	
KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI TAHLIL QILISH VA MARKETING STRATEGIYASINI TANLASH	1414
Yoqubjonova Dildora Timur qizi	
TURISTIK XIZMATLAR BOZORINING XUSUSIYATLARI VA BRENDLASH IMKONIYATLARI	1420
Yusupova Moxinur Farxod qizi	
TA'LIM TASHKILOTLARIDA MOLIVAVIY AKTIVLARNI BOSHQARISH.....	1428
Meliboyev Ibroxim Mavlon o'g'li	
SOLIQ NAZORATINI TASHKIL ETISHDA XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTONGA TATBIQ ETISH IMKONIYATLARI.....	1432
Kodirov Aqliddin Xakim o'g'li	
AVTOMOBIL SAVDOSIDA ZAMONAVIY MARKETING KONSEPSIYALARINING QO'LLANILISHI	1437
Adamboyev Abror Akrom o'g'li, Akramov T.A.	
CHARM-POYABZAL KORXONALARIDA RESURLARDAN MUQOBIL FOYDALANISH SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARINI PROGNOZLASH	1443
Otaniyozov Orifjon Otaxonovich	
BANK KAPITALI YETARLILIGI VA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI	1449
Abdusalamov Olimjon Eshmirzayevich	
SIRKULYAR IQTISODIYOTDA RESURS TANQISLIGINING OLDINI OLISH MASALALARI	1454
Ismoilova Gulchiroy Tolliboy qizi	
ICHKI AUDIT VA UNING KORXONA NAZORAT TIZIMIDAGI O'RNI: MUAMMO VA YECHIMLAR.....	1472
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
QISHLOQ XO'JALIGIDA RISK TURLARI VA KELIB CHIQISH OMILLARI	1477
Xamrokulov Sindor Qahramonovich	
O'ZBEKISTONDA TURISTLARGA OVQATLANISH XIZMATLARINI KO'RSATISHNI RIVOJLANTIRISHNING BOSHQARUV MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1483
Maxmadiyeva Charos Xayrullayevna	
TIJORAT BANKLARINING MOLIVAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING SAMARALI YO'LLARI.....	1487
Adilov Mirkomil Miralimovich	
BUDJET JARAYONIDA OCHIQLIK VA SHAFFOFLIKNI OSHIRISH MEXANIZMLARINING AMALDAGI HOLATI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	1494
Shernayev Akbar Aqmirzayevich	
KICHIK TADBIRKORLIK LOYIHALARINI MOLIVALASHTIRISHDA BANK KREDITLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI	1499
Norqobilova Nargiza Abdiqodirovna	
OLIY TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARINING ISHTIROKI VA ULARDA MARKETING FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH	1504
Yuldashov Isomiddin Sidiqovich	
МАКРОЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ ОПТИМИЗАЦИИ НАЛОГОВЫХ ПОСТУПЛЕНИЙ И ЕЁ ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ.....	1509
Муталова Дилором Махамаджановна, Хакимова Ситора Ильёсжон кизи	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TELEKOMMUNIKATSIYA XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISH TENDENSIYALARI VA MEXANIZMLARI.....	1515
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
INNOVATSION FAOLIYATNI RAG'BATLANTIRISHDA DAVLATNING O'RNI.....	1518
Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li	
SOLIQ MA'MURIYATCHILIGINING MOHIYATI VA UNING TADBIRKORLIK MUHITIDAGI O'RNI.....	1521
Xurramov Azizbek Muxiddin o'g'li	

DETERMINATION OF SEED DAMAGE IN THE PNEUMATIC TRANSPORT SYSTEM BY CONDUCTING EXPERIMENTS	1527
Boltabayev Bekzod Egamberdiyevich	
GEOTAHLLILIY YONDASHUV ASOSIDA DEHQON XO'JALIKLARINING YER BILAN TA'MINLANGANLIGINI BAHOLASH.....	1531
Axmatov Abutolibxon Ochilxon o'g'li	
DAVLAT BUDJETI XARAJATLARINING G'AZNA IJROSIDA BIG DATA TAHLILIDAN FOYDALANISHNING SAMARASI.....	1535
Atajanov Murodbek Bekberganovich	
РОЛЬ И РАЗВИТИЕ КИБЕРПРАВА В ФИНТЕХ-ПРОЕКТАХ: ПРАВОВЫЕ ВЫЗОВЫ И ПРИОРИТЕТЫ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА	1539
Мирзаев Шерзод Махматкулович	
KAMBAG'ALLIK VA UNI TADRIJIY-NAZARIY KONSEPSIYALARI.....	1547
Xolmirzayev Abdulxamid Xapizovich	
DAVLAT KORXONALARINI XUSUSIYLASHTIRISH JARAYONIDA QIYMATNI ANIQLASH VA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH MEXANIZMLARI	1554
Asomidinova Moxigulbonu Oybek qizi	
O'ZBEKISTONDA IJTIMOYIY HIMOYA TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH VA HUDUDLARDA DIFFERENSIAL YONDASHUV ASOSIDA MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	1560
Dovutov Faxriddin Javliyeovich	
KICHIK KVADRATLAR METODIGA ALTERNATIV YANGI DIFFERENSIAL USULINI ISHLAB CHIQUISH VA UNING SAMARADORLIGI	1567
Ochilov Sherali Baratovich, Akramova Obida Qosimovna, Raximova Dilnoza Davronovna	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH SHAROITIDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION MUHITGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR.....	1581
Ibragimova Ma'mura Muxiddinova	
QISHLOQ XO'JALIGIDA «YASHIL LOYIHALAR»NI INVESTITSIYALASH IMKONIYATLARI.....	1585
Nilufar Mengqobilovna Xudayberdieva	
FINANCIAL CONDITION OF THE ENTERPRISE AS OBJECT OF RESEARCH AND EVALUATION	1589
Ismailova Makhbuba Mirkhalilovna	
MAGNEZIAL BOG'LOVCHI VA BAZALT TOLASI CHIQINDISI ASOSIDA KOMPOZITSION MATERIALLAR OLISH	1594
Rahimjon Jalilov Ravshanbek o'g'li, Orazimbetova Gulistan Jaksilikovna	
YASHIL INVESTITSIYALAR SAMARADORLIGINI BAHOLASH METODLARI: LCOE, CBA VA SDGS INDIKATORLARI ASOSIDA TAHLIL	1598
Kilicheva Kamola Muzaffarovna	
RESPUBLIKADA TURIZM XIZMATLARI SAMARADORLIGINI BAHOLASH MASALALARI	1603
Janzakov Bekzot Kulmamat o'g'li	
NAMANGAN VILOYATI OZIYQ-OVQAT BOZORINING INSTITUTSIONAL SHAKLLANISHI VA QISHLOQ XO'JALIGI TARMOQLARI BARQAROR O'SISH SUR'ATLARINI BAHOLASH	1611
Ismoilov Alisher Jobir o'g'li, Mirtoyev Axrorbek Abdulpattoyevich	
MINTAQAVIY INVESTITSIYA-INNOVATSION JARAYONLARNI TARTIBGA SOLISH USULLARI.....	1618
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
O'ZBEKISTONDA MAKRO IQTISODIY KO'RSATKICHLARNI BARQARORLASHTIRISH YO'LLARI.....	1624
Ulashev Xubbim Askarovich	
GERMANIYADA BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISH MAQSADLARI	1629
Risqulov Ravshan Bekto'raevich, Gaziyeva Sulxiya Saidmashrafovna	
O'ZBEKISTONNING DAVLAT SEKTORIDA IPSAS STANDARTLARINI JORIY ETISHNING HUQUQIY ASOSLARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	1633
Matrasul Yoqubov Mavlonberdiyevich, Qodirova Gulnoza Shavkatjon qizi	
MAMLAKATNING HUDUDIY IQTISODIY SIYOSATIDA BARQAROR HUDUDIY RIVOJLANISHNING MAZMUNI VA KONSEPTUAL ASOSLARI.....	1637
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	

YOSHLAR TURIZMI: ZAMONAVIY TENDENSIYALAR, RAQAMLI AVLOD EHTIYOJLARI VA INNOVATSION TAKLIFLAR MODELİ	1644
Hamzayeva Difuza Samarovna	
HUDUDLAR TRANSPORT-LOGISTIKA TIZIMINING RIVOJLANISH DARAJASINI BAHOLASH INDEKSLLARI ASOSIDA TOIFALARGA AJRATISH	1650
Matkarimov Komoliddin Jurabayevich	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN QIMMATLI QOG'OZLAR CHIQUARISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1655
Dilnozaxon Muxitdinova	
MAMLUKAT BRENDA-MARKETINGI SAYOHATNI RIVOJLANTIRISH OMILI SIFATIDA (BAA: DUBAY SHAHAR MISOLIDA)	1661
Ibodova Dilsora Ibodovna	
МАРКЕТИНГОВЫЕ ВОЙНЫ И ИХ СПЕЦИФИКА В СПОРТЕ	1666
Набиуллин Р., Юсупов И., Ахмедова Ш.	
VIRTUAL LABORATORIYALAR ORQALI IQTISODIYOT YO'NALISHIDA PROFESSIONAL KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISH.....	1674
Buranova Jazira Ergash qizi	
DAVLAT XARIDLARI TIZIMIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI ISHTIROKINI RAG'BATLANTIRISHNING AQSH TAJRIBASI	1680
Rizozulova Elnora Otabek qizi	
O'ZBEKISTONDA ISLOMIY SHARTLAR ASOSIDA KREDIT OLISH IMKONIYATLARI	1684
Azimov Obidjon To'ymuratovich	
TIJORAT BANKLARI KAPITALLASHUV DARAJASI VA MOLIVAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	1689
S.S. Togayev, S.T. Xolboyev	
MAHSULOT TANNARXI XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR.....	1695
Inamov Abdusalom Muhamadovich, Inomov Sardor Abdusalomovich, Inomov Hasanboy Abdusalom o'g'li	
O'ZBEKISTONDA TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA TRANSPORT LOGISTIKASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1699
Majidov Nodirbek Usmonjon o'g'li	
MOLIVAVIY HISOBOTLARNI SOXTALASHTIRISH VA MOLIVAVIY FIRIBGARLIKLARNI ANIQLASHDAGI MILLIY VA XORIJIY TAJRIBA.....	1704
Xusanov Shuhrat Burhanovich	
YASHIL INVESTITSIYALAR VA IQTISODIY O'SISH BARQARORLIGI.....	1708
Dexkanova Shodiyona Kaxramon qizi	
KORXONALARNING STRATEGIK BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISHDA SWOT TAHLILINING AHAMIYATI (UZGIDROENERGO AJ MISOLIDA).....	1712
G'ulomova Shaxlo Baxtiyor qizi	
HR BRANDING VA MARKETING INTEGRATSIYASI: KORXONA IMIJINI MUSTAHKAMLASH STRATEGIYALARI.....	1718
Adilova Zulfiya Djavdatovna	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING YASHIL IQTISODIY O'SISHDAGI ROLI: O'ZBEKISTON VA JAHON TAJRIBASI	1724
Saloxidinov Jahongir Alisher o'g'li	
MINTAQA SANOAT TARMOG'I RIVOJLANISHINING MIQDOR VA SIFAT MEZONLARINI IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI.....	1727
Mirzayeva Intizor Ergashevna	
REKLAMA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH.....	1733
Sobirov Azizbek Avazbekovich, Erkinova Adolat Karim qizi	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI AMALGA OSHIRISHDA DUCH KELADIGAN MUAMMOLAR TAHLILI.....	1738
G'afurov Zohidjon	

ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ ЭФФЕКТА ГЛУШЕНИЯ СТЕКЛОМАЗАИЧНЫХ ПЛИТОК ИЗ ТЕХНОГЕННЫХ ОТХОДОВ	1741
Казаков Умрбек Аллаберганович	
INKLYUZIV TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING METODIK ASOSLARI VA ULARNI SHAKLLANTIRISH MEXANIZMLARI.....	1745
Maxmudova Aziza Pirmamatovna	
IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA QASHQADARYO VILOYATI KICHIK SANOAT ZONALARINING INVESTITSION SALOHİYATIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI	1749
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillayevich	
«HUDUDGAZTA'MINOT» AJ KORXONALARINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISH XUSUSIYATLARI.....	1754
Xusanov Durbek Nishanovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARI FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHGA INVESTITSİYALARNI JALB ETISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	1760
Qurbonov Nuriddin Ro'ziqulovich	
QASHQADARYO VILOYATIDA INVESTITSIYA VA INVESTITSİYALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI TAHLILI	1766
To'rayev Jasurali To'rayevich	
KOOPERATSIYA MUNOSABATLARIGA KIRGAN VA KIRMAGAN FERMER XO'JALIKLARINING EMPIRIK DESKRIPTIV STATISTIKA TAHLILI.....	1772
Ismoilov Azamat	
DEVELOPMENT OF THE TOURISM SECTOR IN UZBEKISTAN THROUGH DIGITAL TECHNOLOGIES.....	1777
Khalimov Shakhboz Khalimovich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANI JORIY ETISH STRATEGIYALARI.....	1782
Turaboev Ibroxim Ismoil o'g'li	
AQSH VA FRANSIYA MISOLIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK MEZONLARINING TAHLILI.....	1786
Aripov Oybek Abdullaevich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING EKSTENSIV, INTENSIV VA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA IQTISODIY O'SISHINING EKONOMETRIK TAHLILI.....	1794
Bustonov Mansurjon Mardonakulovich	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING EKSTENSIV, INTENSIV VA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA IQTISODIY O'SISHINING EKONOMETRIK TAHLILI

Bustonov Mansurjon Mardonakulovich

Namangan Davlat texnologiya universiteti,
"Buxgalteriya hisobi" kafedrası i.f.d.(DSc), professor,
E-mail: bustonov1975@mail.ru

Annotatsiya. Ushbu tadqiqotda O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy o'sish jarayonlarining ekstensiv, intensiv va raqamli iqtisodiyot sharoitida shakllanishi hamda ularning o'zaro ta'sir mexanizmlari iqtisodiy-statistik va ekonometrik yondashuvlar asosida tahlil qilinadi. Tadqiqot doirasida mamlakat iqtisodiyotining tarixiy ekstensiv rivojlanish modeli imkoniyatlari va cheklovlari bilan bir qatorda, intensiv rivojlanishning mehnat unumdorligi, kapital samaradorligi hamda texnologik modernizatsiya orqali iqtisodiy o'sishni jadallashtirishdagi ustunliklari aniqlanadi. So'nggi yillarda raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi iqtisodiy o'sishning yangi drayverlari sifatida raqamli transformatsiya, big-data, avtomatlashtirish, sun'iy intellekt va biznes jarayonlarini optimallashtirish rolini kuchaytirayotgani ilmiy jihatdan asoslandi. Tadqiqotda 2000–2024-yillar makroiqtisodiy ma'lumotlari asosida iqtisodiy o'sishga ta'sir etuvchi omillar OLS, VAR, ECM, Granger sababiylik testi va ARDL modellari orqali baholandi. Olingan natijalar O'zbekiston iqtisodiyotida intensiv va raqamli omillarning kuchayishi barqaror iqtisodiy o'sish trajektoriyasini shakllantirayotganini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: iqtisodiy o'sish, ekstensiv rivojlanish, intensiv rivojlanish, raqamli iqtisodiyot, mehnat unumdorligi, texnologik modernizatsiya, sun'iy intellekt, iqtisodiy siyosat, ekonometrik modellar, Greynjer sababiy aloqasi.

Abstract. This study analyzes the processes of economic growth in the Republic of Uzbekistan under conditions of extensive, intensive, and digital economic development, as well as the mechanisms of their interaction, using economic-statistical and econometric approaches. The research identifies both the opportunities and limitations of the historical extensive growth model and highlights the advantages of intensive development driven by labor productivity, capital efficiency, and technological modernization. The rapid expansion of the digital economy in recent years has enhanced the role of key growth drivers, including digital transformation, big data, automation, artificial intelligence, and business process optimization. Based on macroeconomic data covering the period 2000–2024, the impact of economic growth factors was assessed using OLS, VAR, ECM, Granger causality tests, and ARDL models. The results indicate that the strengthening of intensive and digital factors is contributing to a stable and sustainable economic growth trajectory in Uzbekistan.

Key words: economic growth, extensive development, intensive development, digital economy, labor productivity, technological modernization, artificial intelligence, economic policy, econometric models, Granger causality.

Аннотация. В данной статье анализируются процессы экономического роста Республики Узбекистан в условиях экстенсивного, интенсивного и цифрового развития, а также механизмы их взаимного влияния на основе экономико-статистических и эконометрических подходов. В рамках исследования выявляются возможности и ограничения исторической экстенсивной модели роста, наряду с преимуществами интенсивного развития, основанного на росте производительности труда, эффективности капитала и технологической модернизации. Установлено, что активное формирование цифровой экономики в последние годы усиливает роль таких факторов экономического роста, как цифровая трансформация, big data, автоматизация, искусственный интеллект и оптимизация бизнес-процессов. На основе макроэкономических данных за 2000–2024-годы влияние ключевых факторов экономического роста оценено с использованием моделей OLS, VAR, ECM, теста причинности Грейнджера и ARDL. Полученные результаты свидетельствуют о формировании устойчивой траектории экономического роста за счёт усиления интенсивных и цифровых факторов.

Ключевые слова: экономический рост, экстенсивное развитие, интенсивное развитие, цифровая экономика, производительность труда, технологическая модернизация, искусственный интеллект, экономическая политика, эконометрические модели, причинность Грейнджера.

KIRISH

Iqtisodiy o'sishning sifati deganda jamiyatda amalga oshayotgan iqtisodiy rivojlanish jarayonining barqarorligi, samaradorligi va uzoq muddatli ijtimoiy-iqtisodiy natijalari tushuniladi. Iqtisodiy o'sish, avvalo, jamiyatda ishlab chiqarish hajmining yoki aholi jon boshiga to'g'ri keladigan mahsulotlar va xizmatlar hajmining muttasil ortib borishi orqali baholanadi. Mazkur jarayon real yalpi milliy mahsulot yoki real milliy daromad hajmining oshishi bilan ifodalanadi va mamlakat iqtisodiy salohiyatining kengayib borayotganini ko'rsatadi. Iqtisodiy o'sishning ekstensiv usuli ishlab chiqarish omillarining miqdoriy kengayishi hisobiga rivojlanishni ta'minlab, ma'lum bosqichlargacha sodda va kam xarajatli o'sish imkonini beradi. Shu bilan birga, texnik-iqtisodiy taraqqiyot bilan uyg'unlashmagan holda amalga oshirilgan miqdoriy kengayish ishlab chiqarish samaradorligini cheklashi mumkin, biroq ushbu holat intensiv omillar va innovatsion yondashuvlarning joriy etilishi orqali bartaraf etiladi. Natijada, ishlab chiqarish hajmining oshishi dastlab yuqoriroq xarajatlarga tayanishi mumkin bo'lsa-da, uzoq muddatda texnologik yangilanish va resurslardan samarali foydalanish orqali iqtisodiy o'sishning sifat jihatlari mustahkamlanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Solou (1956), Swan (1956) hamda Harrod–Domar modellari iqtisodiy o'sishni asosan resurslar va kapital omillarining ta'siri bilan izohlaydi, Romer va Lucas modellari esa intensiv iqtisodiy o'sishning poydevori sifatida inson kapitali va texnologik innovatsiyalarning hal qiluvchi ahamiyatini ta'kidlaydi. OECD va World Bank hisobotlarida resurslarga tayanib amalga oshiriladigan iqtisodiy o'sishning muayyan chegaralari mavjudligi ilmiy asosda ko'rsatib berilgan. Brynjolfsson va McAfee (2014), shuningdek UNCTADning 2021-yildagi tadqiqotlari raqamli texnologiyalar iqtisodiy o'sishning kuchli drayveriga aylanayotganini tasdiqlaydi. Digital Transformation indeksleri, jumladan DESI, E-Gov va ICT Development Index ko'rsatkichlari bilan iqtisodiy o'sish o'rtasida yuqori darajadagi korrelyatsiya mavjudligi aniqlangan. YalMning o'sish sur'atlari 2017-yilgacha asosan ekstensiv modelga tayanib shakllangan bo'lib, bunda aholi sonining ortishi, xomashyo resurslaridan keng foydalanish hamda ko'p mehnat talab qiluvchi tarmoqlarning ustunligi muhim rol o'ynagan.

2017–2024-yillar davomida mamlakat iqtisodiyoti intensiv va raqamli rivojlanish modeliga bosqichma-bosqich o'tishni boshladi, bu jarayon O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-5349¹ va PF-6079-son farmonlari² asosida huquqiy va institutsional jihatdan mustahkamlandi. Mahalliy olimlar, jumladan Mullaboev, Bo'stonov, Xasanov, Abduxalimov va boshqalar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda mehnat unumdorligini oshirish, investitsiya siyosatini takomillashtirish hamda raqamli iqtisodiyotning milliy iqtisodiy o'sishni ta'minlashdagi o'rni har tomonlama tahlil qilingan. Aholi turmush darajasini yuksaltirish, erkin va farovon hayotni barpo etish jarayonida milliy iqtisodiyotning barqaror o'sishini ta'minlash hamda jamiyat a'zolarining real daromadlarini izchil oshirib borish ustuvor vazifa sifatida namoyon bo'ladi.

Iqtisodiy jarayonlarni ekonometrik modellashtirish nafaqat tashkiliy-texnik jihatdan, balki uslubiy va nazariy nuqtayi nazardan ham murakkab bo'lib, u xalqaro andozalarga asoslangan yangi konsepsiyalarni shakllantirish, amalda qo'llanib kelinayotgan yondashuvlarni tanqidiy tahlil qilish, ularni modernizatsiya qilish hamda ilmiy asoslangan prognozlar ishlab chiqishni talab etadi. Iqtisodiy hodisalar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni aniqlashda statistik modellarni qurish jarayonida korrelyatsion va regression tahlil metodlaridan keng foydalanilmoqda. Mazkur metodlar bevosita ekonometrik modellashtirish asosida amalga oshirilib, tadqiqot maqsadini aniqlash, iqtisodiy o'zgaruvchilarni belgilash, dastlabki axborot bazasini shakllantirish, model turini tanlash, o'zgaruvchilar o'rtasidagi bog'liqlikni matematik shaklda ifodalash, zarur statistik ma'lumotlarni to'plash, model parametrlarini baholash hamda tuzilgan modelning real iqtisodiy jarayonga mosligini tekshirish bosqichlarini o'z ichiga oladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot O'zbekiston Respublikasi iqtisodiy o'sishini ekstensiv, intensiv hamda raqamli iqtisodiyot sharoitida kompleks baholashga qaratilgan bo'lib, unda rasmiy statistik ma'lumotlar asosida iqtisodiy-statistik va ekonometrik tadqiqot metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot doirasida 2000–2024-yillar oralig'idagi yalpi ichki mahsulot, asosiy kapitalga investitsiyalar, mehnat va kapital unumdorligi, ilmiy tadqiqotlar va ishlanmalar xarajatlari hamda raqamli infratuzilma rivojlanishini aks ettiruvchi ko'rsatkichlar tanlab olindi. Axborot bazasi O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi, Jahon banki hamda tegishli vazirlik va idoralar hisobotlariga tayangan holda shakllantirildi.

Tahlil jarayonida korrelyatsion hamda ko'p omilli regressiya tahlili usullari, jumladan oddiy eng kichik kvadratlar (OLS) metodi qo'llanildi va ekonometrik modellar EViews dasturi yordamida baholandi. Tuzilgan

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 19.02.2018 yildagi PF-5349-son <https://lex.uz/ru/docs/-3564970>

2 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 05.10.2020 yildagi PF-6079-son <https://lex.uz/docs/-5030957>

modellarning ishonchiligi Fisher mezon, Durbin–Watson statistikasi, MAPE hamda Theil Inequality Coefficient (TIC) ko'rsatkichlari asosida tekshirildi. Olingan empirik natijalar iqtisodiy o'sishga ta'sir etuvchi asosiy omillarning ta'sir darajasini aniqlash, shuningdek ular o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni tizimli baholash imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Shu bilan birga, mazkur tadqiqot doirasida dastlab O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining 2000–2020-yillardagi rasmiy statistik ma'lumotlari asosida ekstensiv iqtisodiy o'sish jarayonining ekonometrik tahlili amalga oshiriladi. Ushbu tahlil jarayonida O'zbekiston Respublikasining yalpi ichki mahsulot hajmi (YIM) asosiy natijaviy ko'rsatkich sifatida tanlanib, uning asosiy kapitalga investitsiyalar (AKI), iqtisodiyot tarmoqlaridagi asosiy fondlar qiymati (AFQ), iqtisodiyotda band bo'lganlar soni (IBS), mamlakat iqtisodiyotida faoliyat yuritayotgan korxona va tashkilotlar soni (KS) hamda mavjud tabiiy resurslardan olinayotgan daromadlar (TRD) omillarining ta'siri ostida qanday o'zgarishi ekonometrik jihatdan tahlil qilinadi. Mazkur jarayonda ta'sir etuvchi omillarning tanlanishi ilmiy asoslanganligini ta'minlash maqsadida ular o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik darajasi korrelyatsiya koeffitsientlari yordamida aniqlanadi va natijalar 1-jadvalda umumlashtiriladi.

1-jadval. O'zbekiston Respublikasi yalpi ichki mahsulot hajmi va unga ta'sir etuvchi omillar o'rtasidagi korrelyatsiya koeffitsienti³

	YIM	AKI	AFQ	IBS	KS	TRD
YIM	1					
AKI	0.9742931	1				
AFQ	0.9743633	0.692868	1			
KS	0.81907498	0.697102	0.70072	1		
IBS	0.97493993	0.747873	0.64392	0.755496	1	
TRD	-0.20283965	-0.01753	-0.02283	-0.50675	-0.17204	1

1-jadvalda aniqlangan qiymatlarga ko'ra, O'zbekiston Respublikasi yalpi ichki mahsulot hajmi - YIM omilga nisbatan asosiy kapitalga investitsiyalar – AKI ($r_{YIM,AKI}=0,97429$), iqtisodiyot tarmoqlarida asosiy fondlar qiymati - AFQ ($r_{YIM,AFQ}=0,974436$), iqtisodiyotda bandlar soni - IBS ($r_{YIM,IBS}=0,81908$), faoliyat ko'rsatayotgan korxona va tashkilotlar soni – KS ($r_{YIM,KS}=0,97429$) kuchli zichlikda va mavjud tabiiy resurslardan olingan daromad – TRD ($r_{YIM,AKI}=-0,20284$) kuchsiz teskari bog'langanligini ko'rish mumkin.

Barcha omillar bilan faoliyat ko'rsatayotgan korxona va tashkilotlar soni o'rtasida teskari kuchsiz bog'langan bo'lib, omillar o'rtasida $r_{x1,x2}<0,8$ shartga ko'ra multikoleniarlik mavjud emasligidan kuzatilayotgan bog'liqlik o'rtasida regressiya tenglamasini aniqlashni EViews dasturi orqali davom ettirish mumkin. Buning uchun tanlab olingan omillar o'lchov birliklari turlicha bo'lganligi bois, omil ko'rsatkichlarini logarifmlab chiziqli tenglamani hosil qilish bilan birga uni sifat mezonlari asosida tekshiriladi (2-jadval).

2-jadval. O'zbekiston Respublikasi yalpi ichki mahsulot hajmining ekstensiv o'zgarish modelining parametri va sifat mezonlari⁴

Dependent Variable: LNYIM				
Method: Least Squares				
Date: 10/08/21 Time: 17:35				
Sample: 2000 2020				
Included observations: 21				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LNAKI	-0.38635	0.267137	-1.44627	0.0049
LNAFQ	0.474321	0.142377	3.331438	0.0046
LNIBS	8.45557	1.249186	6.768864	0.0000
LNKS	1.046709	0.399382	2.620823	0.0193
LNTRD	0.067062	0.057822	1.159788	0.0043

3 Muallif hisob-kitoblari.

4 Muallif hisob-kitoblari.

C	-75.44575	12.04991	-6.261104	0.0000
			t=2.13145	
R-squared	0.998570	Mean dependent var		10.99539
Adjusted R-squared	0.998094	S.D. dependent var		1.614075
S.E. of regression	0.070469	Akaike info criterion		-2.232339
Sum squared resid	0.074488	Schwarz criterion		-1.933904
Log likelihood	29.43956	Hannan-Quinn criter.		-2.167571
F-statistic	2095.525	Durbin-Watson stat		1.962872
Prob(F-statistic)	0.000000	F=4.618759		

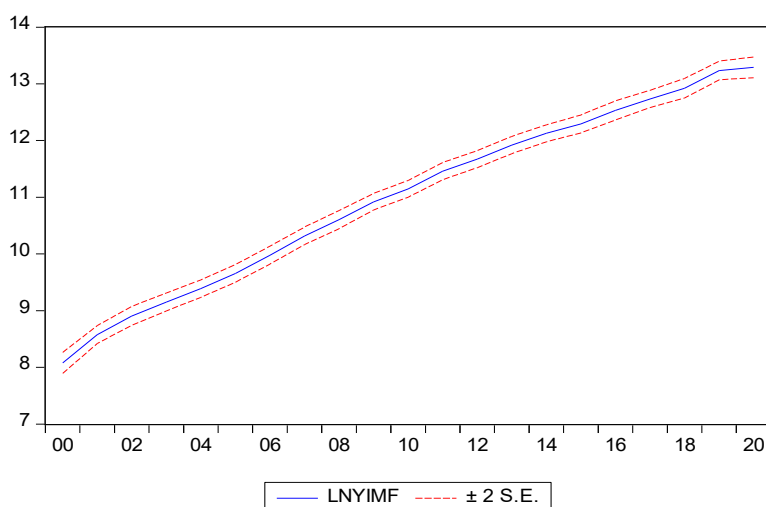
Jadvalda keltirilgan koeffitsientlardan foydalangan holda dastlab chiziqli logoritmik tenglamani aniqlanadi va u quyidagicha ifodalanadi:

$$\ln YIM = -0.38635173 \ln AKI + 0.474 \ln AFQ + 8.456 \ln IBS + 1.05 \ln KS + 0.067 \ln TRD - 75.45 \quad (1)$$

Matematika qoidalariga va hisob-kitob jarayonlarini osonlashtirish hamda natijalar aniqligiga erishish uchun yuqorida hosil qilingan 1-regressiya tenglamasini potensirlab olinadi va unga ko'ra quyidagi tenglama hosil qilinadi:

$$YIM = \frac{AFQ^{0.474} \cdot IBS^{8.456} \cdot KS^{1.05} \cdot TRD^{0.067}}{AKI^{0.38635173} \cdot e^{75.45}} \quad (2)$$

Aniqlangan 2-regressiya tenglamasi parametrlarini t-Statistic mezonlari bo'yicha ahamiyatligiga e'tibor qaratadigan bo'lsak, $\alpha=0,05$ va $df=15$ bo'lgan holda $t_{Jad}=2.13145$ ga tengligidan asosiy kapitalga investitsiyalar – AKI ($t_{AKI}=-1.44627$) va tabiiy resurslardan olingan daromad – TRD ($t_{TRD}=1.159788$) omillari $t_{his} > t_{Jad}$ shartga ko'ra, ahamiyatsiz bo'lib, uni tekshirish uchun retrospektiv sifat mezonlari MAPE (Mean Absolute Percentage Error – o'rtacha mutloq foiz xatosi) va TIC (Tayl inequality coefficient – Teyl prognoz aniqligining muqobil o'lchovi)dan foydalanish mumkin (1-rasm).

Forecast: LNYIMF	
Actual: LNYIM	
Forecast sample: 2000 2020	
Included observations: 21	
Root Mean Squared Error	0.059557
Mean Absolute Error	0.048429
Mean Abs. Percent Error	0.440869
Theil Inequality Coefficient	0.002681
Bias Proportion	0.000000
Variance Proportion	0.000358
Covariance Proportion	0.999642
Theil U2 Coefficient	0.206261
Symmetric MAPE	0.440779

1-rasm. Ekstensiv o'sish modeli parametrlarining retrospektiv sifat mezonlari⁵

1-rasmda keltirilgan ma'lumotlarga asosan ta'kidlash mumkinki, MAPE=0,4409 bo'lib, bu o'z navbatida MAPE=0,4409<10% prognoz aniqligi yuqori va TIC=0,0027<1 koeffitsient qanchalik nolga intilishidan prognoz aniqligi shunchalik yuqori bo'ladi. Bu esa 2-regressiya tenglamasi parametrlarining barchasini ahamiyatligini isbotlaydi.

Endi 2-regressiya tenglamasini haqiqatdan ahamiyatligini $\alpha=0,05$ va $k1=15$; $k2=5$ bo'lganda $F_{Jad}=4,618759$ ga tengligini e'tiborga olgan holda hisoblangan Fisher qiymati $F_{his}=2095,5$ tengligidan $F_{Jad} < F_{his}$ shartga binoan 2-regressiya tenglamasining ahamiyatligi hamda DW=1,96 teng bo'lganligi bois, avtokorrelyatsiya mavjud emasligidan tenglamaning ishonchli va adekvatligi kelib chiqadi.

Aniqlangan 2-regressiya tenglamasiga iqtisodiy izoh beradigan bo'lsak, agar iqtisodiyot tarmoqlarida asosiy fondlar qiymati va mavjud tabiiy resurslardan olingan daromad hajmini 1 mlrd. so'mga oshirishni ko'zda

⁵ Muallif hisob-kitoblari asosida tayyorlangan.

tutiladigan bo'lsak, u holda yalpi ichki mahsulot hajmi qo'shimcha, mos ravishda 0,3 mlrd. so'm va 1481,4 mlrd. so'm, agar hozirgi kunda mamlakatda iqtisodiyotda bandlar sonini va faoliyat ko'rsatayotgan korxona hamda tashkilotlar sonini mingtaga oshirilsa, mamlakat yalpi ichki mahsulot hajmi qo'shimcha mos ravishda 45,8 mlrd. so'm va 1560,2 mlrd. so'mga oshirish mumkin. Shuni ta'kidlash joizki, hozirgi kunda mamlakatda investitsiyaga to'yingan bo'lib asosiy kapitalga investitsiyalar hajmini 1 mlrd. so'mga qisqartirish mamlakat yalpi ichki mahsulot hajmini qo'shimcha 1,3 mlrd. so'mga oshishiga olib kelishi aniqlandi.

Intensiv o'sish modeli bir qator yangi tavsiflarga, xususiyatlarga va ustunliklarga ega:

iqtisodiyot o'sishining bir muncha qiyin usuli bo'lib, unda ilmiy-texnik rivojlanish hal qiluvchi o'rinni egallaydi. Shunga muvofiq, u ishlab chiqarish kuchlari, texnika, texnologiyalarning yuqori darajada o'sishini va xodimlarning yuqori ma'lumotini va mutaxassisligini nazarda tutadi;

iqtisodiyotning aynan mana shu o'sish usuli resurslarning chegaralanganlik muammosini hal etish imkonini beradi. Bu esa, aynan mana shu usulda iqtisodiyot o'sishining asosiy manbalaridan biri bo'lib resurslarni tejaydi, hisoblanadi, bu jamiyat uchun resurslar o'sishiga qaraganda bir muncha arzonaga tushadi.

O'sish bo'yicha ko'plab tadqiqotlar iqtisodiy o'sish uchun eng muhim omillar sifatida jismoniy va inson kapitalining to'planishini, shuningdek ishlab chiqarish texnologiyasi va to'g'ri iqtisodiy siyosatni aniqladi. Shundan kelib chiqqan holda intensiv o'sishning yuqorida keltirilgan xususiyatlaridan kelib chiqib, O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining 2000-2020 yillardagi statistik ma'lumotlaridan foydalangan holda intensiv o'sishning ekonometrik tahlilini amalga oshiramiz.

Bu borada O'zbekiston Respublikasi yalpi ichki mahsulot hajmi – YIM ga mehnat unumdorligi – MU, kapital unumdorligi – KU, ilmiy tadqiqot va ishlanmalarga xarajatlar – ITX va mamlakatlar o'rtasidagi iqtisodiy o'sish sur'atlarining o'sishidagi tafovutlar ham malakali va ham malakasiz ishchilarni sezilarli darajada qayta taqsimlanishiga olib kelishini nazarda tutgan holda, oliy o'quv yurtini tamomlaganlar soni – OMS omillarining ta'siri natijasida o'zgarishini ekonometrik tahlil qilamiz. Chunki ular kambag'al mamlakatlardan yoki ish haqi past bo'lgan hududlardan badavlat mamlakatlarga yoki ish haqi yuqori bo'lgan hududlarga ko'chib o'tishga moyil bo'ldilar. Tahlilni amalga oshirishimiz uchun birinchi navbatda albatta, ta'sir etuvchi omillarni to'g'ri tanlanganligiga ishonch hosil qilish uchun ular o'rtasidagi korrelyatsiya koeffitsientlari aniqlanadi (3-jadval).

3-jadval. O'zbekiston Respublikasi yalpi ichki mahsulot hajmining intensiv o'zgarish omillari o'rtasidagi korrelyatsiya koeffitsienti⁶

	YIM	MU	KU	ITX	OMS
YIM	1				
MU	0.999583	1			
KU	0.869922	0.684779	1		
ITX	0.936813	0.733626	0.577564	1	
OMS	-0.508543	-0.403024	-0.55199	-0.66357	1

Jadval qiymatlariga e'tibor qaratadigan bo'lsak, natijaviy YIM -omilga nisbatan mehnat unumdorligi – $MU(r_{YIM,MU}=0,999583)$, kapital unumdorligi – $KU(r_{YIM,KU}=0,869922)$, ilmiy tadqiqot va ishlanmalarga xarajat – $ITX(r_{YIM,ITX}=0,936813)$ omillari kuchli zichlikda to'g'ri bog'langan va oliy o'quv yurtini tamomlaganlar soni – $OMS(r_{YIM,OMS}=-0,508543)$ omili natijaviy omilga nisbatan o'rtacha zichlikda teskari bog'langanligi aniqlandi. Tanlangan omillar o'rtasida xususiy korrelyatsiya koeffitsientiga e'tibor qaratadigan bo'lsak, $r_{x_1,x_2}<0,8$ shartga ko'ra multikoleniarlik mavjud emas ammo, oliy o'quv yurtini tamomlaganlar soni barcha omillar bilan teskari bog'langanligini ko'rish mumkin.

Ushbu natijalardan kelib chiqqan holda kuzatilayotgan bog'liqlikka nisbatan O'zbekiston Respublikasi yalpi ichki mahsulot hajmining ko'p omilli regressiya tenglamasini aniqlashni EViews dasturi orqali davom ettirish mumkin. Bundan oldin esa albatta, tanlangan omillarning barchasini ye asosga ko'ra, logorifmlab olish lozim.

Ushbu jarayonni olib borishdan maqsad O'zbekiston Respublikasi yalpi ichki mahsulot hajmiga nisbatan tanlangan omillarning o'lchov birliklari turlichaligi omillarni logorifmlashni taqazo etadi. Omillarni logorifmlagandan so'ng EViews dasturi orqali O'zbekiston Respublikasi yalpi ichki mahsulot hajmining ko'p omilli regressiya tenglamasini tuzish uchun koeffitsientlari aniqlanadi va uni sifat mezonlari asosida tekshiriladi (4-jadval).

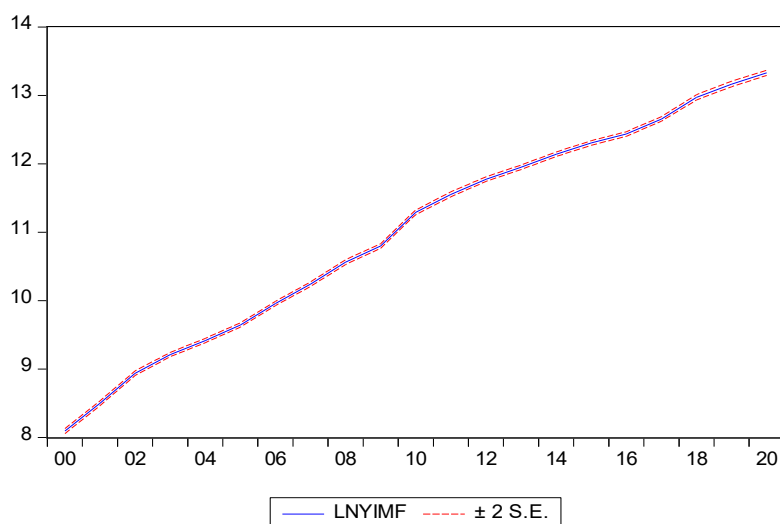
6 Muallif hisob-kitoblari.

4-jadval. O'zbekiston Respublikasi yalpi ichki mahsulot hajmining intensiv o'zgarish modelining parametri va sifat mezonlari⁷

Dependent Variable: LNYIM				
Method: Least Squares				
Date: 10/15/21 Time: 07:18				
Sample: 2000 2020				
Included observations: 21				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LNMU	1.403124	0.222233	6.313752	0.0000
LNKU	0.043014	0.016840	2.554276	0.0102
LNITX	-0.034120	0.022473	-1.518266	0.0501
LNOMS	-0.061496	0.039718	-1.548316	0.0310
C	1.331662	0.219177	6.075739	0.0000
			2.119905	
R-squared	0.999927	Mean dependent var		10.99539
Adjusted R-squared	0.999908	S.D. dependent var		1.614075
S.E. of regression	0.015455	Akaike info criterion		-5.297468
Sum squared resid	0.003822	Schwarz criterion		-5.048772
Log likelihood	60.62341	Hannan-Quinn criter.		-5.243495
F-statistic	54529.11	Durbin-Watson stat		1.987119
Prob(F-statistic)	0.000000	5.844117		

Aniqlangan jadval qiymatlariga ko'ra dastlab parametrlarni t-Statistic mezonlari bo'yicha ahamiyatligiga e'tibor qaratadigan bo'lsak, $\alpha=0,05$ va $df=16$ bo'lgan holda $t_{jad}=2,119905$ ga tengligidan ilmiy tadqiqot va ishlanmalarga xarajatlar – ITX($t_{ITX}=-1.518266$) va oliy o'quv yurtini tamomlaganlar soni – OMS($t_{ITX}=-1.548316$) omillari $t_{his} > t_{jad}$ shartga ko'ra, ahamiyatsiz bo'lib, ushbu parametrlarning haqiqatda ahamiyatlik yoki ahamiyatsiz ekanligiga ishonch hosil qilish uchun MAPE va TIC bilan tekshirish talab etiladi (2-rasm).

Forecast: LNYIMF	
Actual: LNYIM	
Forecast sample: 2000 2020	
Included observations: 21	
Root Mean Squared Error	0.013491
Mean Absolute Error	0.011039
Mean Abs. Percent Error	0.101495
Theil Inequality Coefficient	0.000607
Bias Proportion	0.000000
Variance Proportion	0.000018
Covariance Proportion	0.999982
Theil U2 Coefficient	0.048333
Symmetric MAPE	0.101503

2-rasm. O'zbekiston Respublikasi yalpi ichki mahsulot hajmining intensiv o'zgarish modelining parametrlarini retrospektiv sifat mezonlari natijasi⁸

7 Muallif hisob-kitoblari.

8 Muallif hisob-kitoblari asosida tayyorlangan.

2-rasmda keltirilgan ma'lumotlarga asosan, $MAPE=0,1015$ bo'lib, bu o'z navbatida $MAPE=0,1015 < 10\%$ shart bajarilganligidan prognoz aniqligi yuqori va o'z navbatida $TIC=0,000607 < 1$ koeffitsientni shunchalik nolga intilishidan aniqlanadigan tenglama parametrlarining barchasi ahamiyatli. $=0,05$ va $k_1=16$; $k_2=4$ bo'lganda $F_{jad}=5.844117$ ga tengligini e'tiborga olgan holda hisoblangan Fisher qiymati $F_{his}=54529.1$ tengligidan $F_{jad} < F_{his}$ shartga binoan 3-regressiya tenglamasi ham ahamiyatli va $DW=1.987$ teng bo'lganligi bois, avtokorrelyatsiya mavjud emasligidan tenglamaning ishonchli va adekvatligi kelib chiqadi. Barcha parametrlarning ahamiyatligini e'tiborga olgan holda jadvalda keltirilgan koeffitsientlarga asosan quyidagi chiziqli tenglama hosil qilinadi:

$$\ln YIM = 1.4031 \ln MU + 0.04 \ln KU - 0.03412024 \ln ITX - 0.06 \ln OMS + 1.332 \quad (3)$$

Hosil qilingan chiziqli logorifmik 3.3.2-tenglamani logorifmik tenglamalar xususiyati va xossalaridan kelib chiqqan holda potsirlanadi:

$$YIM = \frac{MU^{1.4031} * KU^{0.04} * e^{1.332}}{ITX^{0.03412024} * OMS^{0.06}} \quad (3.3.2^*)$$

Ushbu intensiv o'sish bo'yicha aniqlangan 3-regressiya tenglamasiga iqtisodiy izoh beradigan bo'lsak, O'zbekiston Respublikasida hozirgi kunda mehnat unumdorligini ming so'mga va kapital unumdorligini 1 million so'mga oshirishga erishilsa, yalpi ichki mahsulot hajmi mosravishda qo'shimcha 15,2 ming so'm va 40,3 mlrd. so'mga oshirish hamda ilmiy tadqiqot ishlanmalariga harajatlarni 1 mlrd. so'mga kamaytirilsa, 15,5 mlrd. so'mga oshirishni ta'minlashligi aniqlandi. Bu holat o'z navbatida, mamlakatda ilmiy tadqiqot ishlanmalarini amaliyotga joriy etishni kamligi va buning natijasida ularning samaradorlik ko'rsatkichlarini pastligi bilan izohlash mumkin (mavjud ishlanmalarni imkon qadar ko'proq tijoratlashtirish ishlarini va ularni yo'lga qo'yish chora-tadbirlarini ishlab chiqish lozim).

Hozirgi kunda mamlakatda oliy o'quv yurtlari bitiruvchilarining ko'payib borayotganligi mamlakat iqtisodiyotini intensiv o'sishiga salbiy ta'sir etayotganligi bu o'z navbatida bitiruvchilarni ish bilan ta'minlash lozimligini keltrib chiqaradi. Chunki, oliy ma'lumotli mutaxassislarning ish bilan ta'minlash natijasi har ming nafar oliy ma'lumotli mutaxassislarni ishga joylanib faoliyat olib borishi yalpi ichki mahsulot hajmini 450,3 mlrd. so'mga qo'shimcha oshirishga olib kelishi aniqlandi.

Aholi o'rtasida oliy ma'lumotlilar soni o'sishining yuqori sur'atlari, iqtisodiy o'sish uchun zararli emas balki, foydalidir, chunki iqtisodiyot ko'proq odamlarni tadqiqotga jalb qilishga imkon beradi. Ushbu turdagi endogen o'sish modeli ishlab chiqarishda ishlatiladigan barcha kirishlarga nisbatan shkalaga qaytishning o'sishini ko'rsatadi. O'rta tovarlar sohasida raqobat yo'qligi sababli ixtirochilar daromadni oraliq tovar ishlab chiqaruvchilarga patent huquqlarini sotish orqali olishlari mumkin. Tadqiqotlarning patent huquqlari yoki tadqiqotchilarga beriladigan subsidiyalari nuqtai nazaridan himoya qilinishi eng maqbul holga aylanadi, chunki tadqiqot butun iqtisodiyotda bilim zaxirasini ko'paytirish orqali samaradorlikni oshiradi. Bu esa o'z navbatida intensiv o'sishni ta'minlashda oliy ma'lumotlilar soni bilan ishlanmalar o'rtasidagi bog'liklikdan kelib chiqadi.

Iqtisodiy o'sishning yana bir tomoni shundan iboratki, hozirgi kunda raqamli texnologiyalarni iqtisodiyotga kirib kelishi dastlabki holatlardan bir oz farq qilib, raqamli iqtisodiyot sharoitida unga ham e'tibor qaratish maqsadga muvofiqdir. Hozirgi vaqtda raqamli iqtisodiyot konsepsiyasining akademik ta'rifi uchun yagona standart ta'rif keltirilmagan. Xorijiy tadqiqotlarni o'rganish ilmiy sohada, 1996 yilda amerikalik AT -konsalting mutaxassisi Tapscott "Raqamli iqtisodiyot: tarmoq razvedkasi davridagi imkoniyatlar va xavflar" hisobotida birinchi bo'lib raqamli iqtisodiyot konsepsiyasini ilgari surdi. Konsepsiyaning asosiy xususiyati - raqamli oqim va axborotni tarmoq orqali uzatishdan iborat⁹.

1998 yilda AQSh Savdo vazirligi tomonidan e'lon qilingan «Rivojlanayotgan raqamli iqtisodiyot» hukumat hisobotida raqamli iqtisod atamasi birinchi marta kiritildi va raqamli iqtisodiyot tushunchasi asta -sekin butun dunyo hukumatlari va olimlari tomonidan tan olindi¹⁰. O'shandan beri raqamli iqtisodiyot bo'yicha tegishli tadqiqotlar ko'tarila boshladi, bu jarayonda raqamli iqtisodiyot tushunchasi doimiy ravishda boyitilib, chuqurlashtirilib bordi va raqamli iqtisodiyot tadqiqotlari toifasi doimiy ravishda takomillashtirildi.

Raqamli iqtisodiyotni tor ma'noda aniqlash uchun ikkita asosiy nuqtai nazar mavjud. Birinchisi, raqamli iqtisodiyot ikki qismga bo'linadi, ya'ni raqamli iqtisodiyot deb ta'riflanadigan AKT xizmatlari va ishlab chiqarish, ikkinchisi chakana savdo, platforma iqtisodiyoti hamda almashish iqtisodiyoti, ular asosan AKT tomonidan qo'llab - quvvatlanadi va ularni rasmiy sanoat kodlari bilan ajratib bo'lmaydi.

Maglioni fikricha, "raqamli iqtisodiyot internet infratuzilmasi, elektron tijorat, tovar va xizmatlarni raqamli yetkazib berish hamda moddiy tovarlarning chakana savdosi kabi to'rt qismdan iborat"-deb ta'kidlaydi. Meisenbergning fikricha, raqamli iqtisodiyot uchta asosiy komponentdan iborat: elektron biznes infratuzilmasi, elektron biznes va elektron tijorat¹¹. Tadqiqotdan kelib chiqib ta'kidlash lozimki, so'nggi yillarda ko'plab tadqiqotlar

9 Tapscott, D. (1996). The digital economy: Promise and risk in the era of network intelligence. Educom Review.

10 Source: IDC phone conversation, February 1998.

11 Frolov SM, Kremen OI, Ohol DO, 2015, Iqtisodiy o'sish sifatini baholashning ilmiy uslubiy yondashuvlari [J], Iqtisodiyotning dolzarb muammolari, 173 (11), 393 ~ 398.

raqamli iqtisodiyot tarkibiy qismlarini aniqlash asosida tegishli mahsulotlar yoki sohalarni aniqlab berdi. Raqamli platformalar odamlar, tashkilotlar va resurslarni biznes hamda iste'molchilar o'rtasidagi asosiy o'zaro ta'sirni osonlashtirish, shuningdek biznesni boshqarish samaradorligini oshirish uchun birlashtirish imkoniyatiga ega.

Shu ma'noda tadqiqot ishida O'zbekiston Respublikasi yalpi ichki mahsulot hajmi– YIM ning o'zgarishiga ta'sir etuvchi omillar sifatida mamlakatda jami internet-foydalanuvchilar – IFJ, mobil aloqaga ega bo'lganlar abonentlar soni – MAE, internetga ulangan korxona va tashkilotlar soni – IUK va keng polosali internetga kirish imkoniyatiga ega bo'lganlar soni – PIK tanlab olinib bu tanlamalar o'rtasida ham tadqiqotlar olib borishni maqsad qilib olindi.

Tanlab olingan omillar o'rtasida ekonometrik tahlil yordamida hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasi yalpi ichki mahsulot hajmining raqamli iqtisodiyot sharoitida o'zgarishi modeli aniqlandi. Buning uchun avvalambor, ushbu omillar o'rtasida umumiy va xususiy korrelyatsion bog'lanish darajasi hisoblandi (4-jadval).

4-jadval. Raqamli iqtisodiyot sharoitida O'zbekiston Respublikasi yalpi ichki mahsulot hajmining omillar bilan bog'lanish darajasi¹²

	YIM	IFJ	MAE	IUK	PIK
YIM	1				
IFJ	0,986981	1			
MAE	0,730989	0,792349	1		
IUK	0,98437	0,684495	0,708376	1	
PIK	0,974688	0,756793	0,621601	0,641791	1

Jadval qiymatlariga asosan, O'zbekiston Respublikasi yalpi ichki mahsulot hajmi mamlakatdagi jami internet-foydalanuvchilar – IFJ ($r_{YIM,IFJ}=0,986981$), mobil aloqaga ega bo'lganlar abonentlar soni – MAE ($r_{YIM,MAE}=0,730989$), internetga ulangan korxona va tashkilotlar soni – IUK ($r_{YIM,IUK}=0,730989$) va keng polosali internetga kirish imkoniyatiga ega bo'lganlar soni – PIK ($r_{YIM,PIK}=0,730989$) lar bilan kuchli zichlikda bog'langanligi aniqlandi. Tanlangan omillar o'rtasida $r_{x1,x2}<0,8$ shartga ko'ra multikoleniarlik mavjud emasligidan kuzatilayotgan bog'liqlik o'rtasida omillar ko'rsatkichlarini ye asosga ko'ra logorifmlab regressiya tenglamasini aniqlashni EViews dasturi orqali davom ettirish mumkin (5-jadval).

5-jadval. Raqamli iqtisodiyot sharoitida O'zbekiston Respublikasi yalpi ichki mahsulot hajmi o'zgarishining regressiya tenglamasi parametrlari va ularning sifat mezonlari¹³

Dependent Variable: LNYIM				
Method: Least Squares				
Date: 10/15/21 Time: 07:09				
Sample: 2000 2020				
Included observations: 21				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LNIFJ	0.453813	0.106091	4.2775825	0.0005
LNMAE	-0.048803	0.041305	-1.1815228	0.0021
LNIUK	0.848730	0.196946	4.3094461	0.0005
LNPIK	0.111043	0.048379	2.2952952	0.0356
C	-2.088269	1.723236	-1.211830	0.2432
R-squared	0.997015	Mean dependent var		10.99539
Adjusted R-squared	0.996269	S.D. dependent var		1.614075
S.E. of regression	0.098593	Akaike info criterion		-1.591369
Sum squared resid	0.155530	Schwarz criterion		-1.342674
Log likelihood	21.70938	Hannan-Quinn criter.		-1.537396
F-statistic	1336.054	Durbin-Watson stat		1.988438
Prob(F-statistic)	0.000000			

12 Muallif hisob-kitoblari.

13 Muallif hisob-kitoblari.

Jadvalda keltirilgan hisob-kitob natijalariga asosan aniqlangan koeffitsient qiymatlaridan foydalangan holda dastlab quyidagi logoritmik chiziqli ko'rinishdagi tenglamani hosil qilinadi:

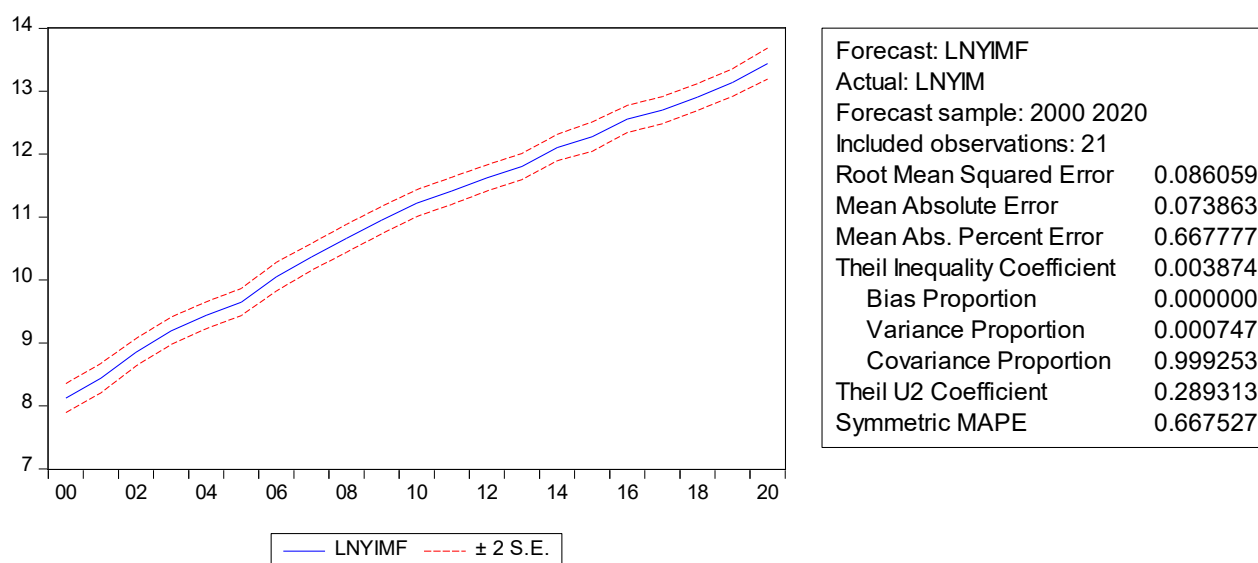
$$\ln YIM = 0.45 \ln IFJ - 0.0488028 \ln MAE + 0.85 \ln IUK + 0.11 \ln PIK - 2.09$$

(4)

Hosil qilingan 4-regressiya tenglamasini natijaviy qiymatlar aniqligi va haqiqiy jarayonga mosligini o'rnatish uchun potentsirlash orqali quyidagi natijaga ega bo'linadi:

$$YIM = \frac{IFJ^{0.45} * IUK^{0.85} * PIK^{0.11}}{MAE^{0.0488028} * e^{2.09}} \quad (5)$$

5-regressiya tenglamasining parametrlarini ahamiyatligini parametrlarini t-Statistic mezonlari bo'yicha ahamiyatligiga e'tibor qaratadigan bo'lsak, $\alpha=0,05$ va $df=16$ bo'lgan holda $t_{jad}=2,119905$ ga tengligidan faqatgina mobil aloqaga ega bo'lganlar abonentlar soni – MAE ($t_{MAE}=-1.181523 < t_{jad}=2.119905$) ahamiyatsiz bo'lib, ushbu parametrning ahamiyatli yoki ahamiyatsiz ekanligiga to'liq ishonch hosil qilish uchun MAPE va TIC bilan tekshiramiz (3-rasm).

3-rasm. 5-regressiya parametrlarini retrospektiv sifat mezonlari natijasi¹⁴

3-rasmda keltirilgan ma'lumotlarga asosan ta'kidlash mumkinki, MAPE=0,668 bo'lib, bu o'z navbatida MAPE=0,668<10% va TIC=0,0039<1 mezonlar bo'yicha shartlarni qanoatlantirgani uchun prognoz aniqligi yuqori va $\alpha=0,05$ va $k1=16$; $k2=4$ bo'lganda $F_{jad}=5.844117$ ga tengligini e'tiborga olgan holda hisoblangan Fisher qiymati $F_{his}=1336.1$ tengligidan $F_{jad} < F_{his}$ shartga binoan 5-regressiya tenglamasining ahamiyatligi hamda DW=1.988 teng bo'lganligi bois, avtokorrelyatsiya mavjud emasligidan tenglamaning ishonchli va adekvatligi kelib chiqadi.

Endi ushbu aniqlangan 5-regressiya tenglamasiga iqtisodiy jihatdan izoh beramiz. Unga ko'ra, agar hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasida internetdan foydalanuvchilar sonini ming nafarga oshirilsa, mamlakat yalpi ichki mahsulot hajmi 10,5 mlrd. so'mga qo'shimcha oshishi va mobil aloqaga ega bo'lgan abonentlar sonini ming nafarga kamaytirilishi 1160,4 mlrd. so'mga yalpi ichki mahsulot hajmini qo'shimcha oshirish imkoniyati tug'ilishini aniqlandi. Bu holat mobil aloqaga ega bo'lgan abonentlarning internetdan noo'rin foydalanishi natijasida internet tezligini kamaytirish bilan izohlash o'rinli.

Bundan tashqari agar internetga ulangan korxona va tashkilotlar sonini bir birlikka va keng polosali internetga kirish imkoniyatiga ega bo'lganlar sonini ming nafarga oshirsak u holda O'zbekiston Respublikasi yalpi ichki mahsuloti hajmi mos ravishda 3,93 mlrd. so'm va 11,8 mlrd. so'mga qo'shimcha oshirish imkoniyatining mavjudligi aniqlandi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, Internet kapitalizmning uchinchi to'liqini ishga tushirdi, u jahon bozorining ko'p qirralarini - iste'molchilarning xatti -harakatlaridan yangi biznes modellariga o'zgartiradi. Rivojlangan va

¹⁴ Muallif hisob-kitoblari asosida tayyorlangan.

rivojlanayotgan iqtisodiyotda ro'y berayotgan bu siljishni mobillik, bulutli hisoblash, biznes - razvedka va ijtimoiy media qo'llab - quvvatlaydi.

Jahon iqtisodiyotidagi tektonik siljishlar, texnologik sakrashlar bilan birga, jahon bozorini qaytarib bo'lmaydigan darajada o'zgartirmoqda. 2008-2009-yillardagi global retsessiya Internet va boshqa kuchlar tomonidan ilgari surilgan iste'molchilarning xarajatlarini anglash, sanoatning o'zgarishi, bozorlarning globallashuvi, biznesning noaniqligi va xavfning yuzaga kelishi bozor tendensiyalarini tezlashtirdi. Buni qayta ko'rib chiqish asosiy masalalar: o'sishni qaerdan topish, mijozlar ehtiyojini qanday qondirish va bozorga chiqish bo'yicha odatiy fikrlashni buzadi.

Garchi ba'zida alohida o'ylansa - da, iqtisodiy o'sish va texnologiya bir - biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, rivojlanayotgan bozorlarda sanoatning kengayishi, boylikning oshishi va aholi sonining ko'payishi texnologiyaga bo'lgan talabni oshirdi. Rivojlangan iqtisodiyotda esa, investorning yuqori daromad olish stavkalari xarajatlarni tejash va innovatsiyalarni kengaytirish zarurligini kuchaytiradi. Joylashuvidan qat'i nazar, o'sishni istagan firmalar iqtisodiyotning gullab - yashnayotgan qismlari - raqamli bozor va rivojlanayotgan dunyo bilan shug'ullanishi kerak. Bu rivojlanayotgan va rivojlangan iqtisodiyotda raqamli bozorni ilgari suradigan yaxshi davrni yaratadi.

Bugungi o'zaro bog'liq muhitda, bu fazilatli doira o'tmishda bo'lganidan farqli o'laroq, bozorning tez o'zgarishiga olib kelishi mumkin. Tarixiy jihatdan, rivojlangan iqtisodiyotdagi firmalarning ko'pchiligi ichki strategiya doirasida modernizatsiya qilingan, avval o'z chegaralari ichida o'sgan, so'ngra o'z biznesini boshqa joylarda takrorlagan. Biroq, hozirgi rivojlanayotgan iqtisodiyotlar buni shunday qilmoqdalarki, texnologiya global kapitalga, iste'dodga va boshqa resurslarga kirishni ancha osonlashtirdi va bu ularga global bozorni darhol rejalashtirish imkonini berdi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2020–2024). Raqamli iqtisodiyot va raqamli transformatsiya bo'yicha PF-6079, PF-5349 farmonlari. <https://lex.uz/docs/-5030957>, <https://lex.uz/ru/docs/-3564970>
2. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi (2023). Iqtisodiy o'sish ko'rsatkichlari yillik hisobotlari.
3. O'zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi (2022). Raqamli iqtisodiyotning rivojlanish tendensiyalari.
4. Davlat statistika qo'mitasi (2024). Yalpi ichki mahsulot hisoboti. <https://stat.uz>
5. Mullaiboev, B. B. (2022). Digital economy and productivity in Uzbekistan. *Central Asian Economic Review*, 24(2), 33–46.
6. Khassanov, A. (2021). Structural transformation of Uzbekistan's economy. *Journal of Economic Research*, 15(4), 51–64.
7. Bustonov, M. M. (2023). Intensiv rivojlanish omillari va mehnat unumdorligi tahlili. *O'zbekiston iqtisodiyoti jurnali*, 2(6), 12–28.
8. Abduhalimov, Z. (2020). Raqamli iqtisodiyotning innovatsion salohiyatga ta'siri. *Iqtirodiyot va innovatsiyalar jurnali*, 3(1), 40–48.
9. Barro, R. J., & Sala-i-Martin, X. (2004). *Economic Growth* (2nd ed.). MIT Press.
10. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). *The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies*. W. W. Norton.
11. Solow, R. M. (1956). A contribution to the theory of economic growth. *Quarterly Journal of Economics*, 70(1), 65–94.
12. Swan, T. (1956). Economic growth and capital accumulation. *Economic Record*, 32(2), 334–361.
13. Lucas, R. (1988). On the mechanics of economic development. *Journal of Monetary Economics*, 22(1), 3–42.
14. Romer, P. (1990). Endogenous technological change. *Journal of Political Economy*, 98(5), 71–102.
15. Kuznets, S. (1973). Modern economic growth. *American Economic Review*, 63(3), 247–258.
16. OECD. (2020). *Digital Economy Outlook*. OECD Publishing.
17. UNCTAD. (2021). *Digital Economy Report: Cross-border Data Flows and Development*.
18. World Bank. (2023). *World Development Indicators*. <https://databank.worldbank.org>
19. IMF. (2022). *Regional Economic Outlook: Middle East and Central Asia*. IMF.
20. Jorgenson, D. W., & Vu, K. (2016). The ICT revolution and economic growth. *Economic Systems Research*, 28(3), 378–394.
21. Acemoglu, D., & Restrepo, P. (2020). Robots and jobs: Evidence from US labor markets. *Journal of Political Economy*, 128(6), 2188–2244.
22. Aghion, P., & Howitt, P. (1998). *Endogenous Growth Theory*. MIT Press.
23. Joseph, S. (2019). Digital transformation and productivity growth. *Journal of Economic Perspectives*, 33(2), 45–68.
24. Gujarati, D. N. (2021). *Econometrics by Example* (3rd ed.). McGraw-Hill.
25. Wooldridge, J. M. (2015). *Introductory Econometrics: A Modern Approach* (6th ed.). Cengage Learning.
26. Enders, W. (2014). *Applied Econometric Time Series* (4th ed.). Wiley.
27. Harris, R., & Sollis, R. (2003). *Applied Time Series Modelling and Forecasting*. Wiley.
28. Pesaran, M. H., & Shin, Y. (1999). An autoregressive distributed lag modeling approach. *Journal of Applied Econometrics*, 14(1), 1–31.
29. Granger, C. W. J. (1969). Investigating causal relations by econometric models. *Econometrica*, 37(3), 424–438.
30. Johansen, S. (1995). *Likelihood-Based Inference in Cointegrated VAR Models*. Oxford University Press.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>